

VINERI 14 NOIEMBRIE 2003 · ANUL LIII NR. 46

FOAIA românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Omul sfințește locul

Coaliția își strânge rândurile

David Voniga, sărbătorit în orașul lui natal

CALENDAR ORTODOX

17 noiembrie, luni – Sf. Grigorie Taumaturgul; Cuv. Lazăr; Sf. Ghenadie, Patriarhul Constantinopolului.
18 noiembrie, marți – Sf. Mc. Platon, Roman și Zaheu.
19 noiembrie, miercuri – Sf. Prooroc Avdie; Sf. Sfințit Mc. Varlaam.
20 noiembrie, joi – † Înainteprăznuirea Intrării în Biserică a Maicii Domnului; (†) Sf. Mc. Dasie; Cuv. Grigorie Decapolitul.
21 noiembrie, vineri – (†) **Intrarea în Biserică a Maicii Domnului.** (Dezlegare la pește)
22 noiembrie, sâmbătă – Sf. Ap. Filimon, Onisim, Arhip și Apfia; Sf. Mc. Cecilia. (Dezlegare la pește)
23 noiembrie, duminică – † Cuv. Antonie de la Iezerul-Vâlcea. Sf. Ierarhi Grigorie și Amfilohie; (Dezlegare la pește) Duminica a XXVI – a după Rusalii.

Citatul săptămânii

„Cu trecerea de vreme, oamenii învață unul de la altul și moștenesc din tată în fiu deprinderea spre făptuirea binelui.”

B. Șt. Delavrancea (1858–1918)

AGENDĂ

17 noiembrie

1917 – s-a stins din viață sculptorul francez *Auguste Rodin*, creatorul cunoscutelor sculpturi „Gânditorul”, „Catedrala” și „Sărutul”.

1944 – a încetat din viață poeta *Magda Isanos*, exponentă a liricii feminine românești.

1989 – au avut loc manifestațiile studentești de la Praga, care au marcat începutul „Revoluției de catifea”.

18 noiembrie

1906 – s-a născut la Craiova pictorul *Corneliu Baba*.

1922 – a murit scriitorul francez *Marcel Proust*, autorul romanului „În căutarea timpului pierdut”.

1952 – s-a stins din viață poetul francez *Paul Éluard*.

19 noiembrie

1828 – s-a stins din viață, la vârsta de 31 de ani, compozitorul austriac *Franz Schubert*.

1893 – în revista „Lumea New York-ului” a fost publicat *primul supliment color*.

1912 – s-a născut biologul *George Emil Palade*, primul român laureat al Premiului Nobel.

1919 – la București a murit *Alexandru Vlașă*, poet, prozator și gazetar.

1947 – s-a stins din viață *Emil Racoviță*, savant de renume mondial, întemeietorul biospeologiei și al primului Institut de Speologie din lume (Cluj, 1924).

20 noiembrie

1907 – s-a născut la Sebiș, jud. Arad, poetul *Mihai Beniuc*.

21 noiembrie

1694 – s-a născut gânditorul francez *Voltaire* (François-Marie Arouet).

1787 – s-a născut *Sir Samuel Cunard*, fondatorul primei linii maritime regulate peste Atlantic.

22 noiembrie

1869 – s-au deschis cursurile *Facultății de Medicină* din București.

1963 – *John Fitzgerald Kennedy*, al 35-lea președinte al Statelor Unite ale Americii, a fost asasinat la Dallas.

23 noiembrie

1976 – a încetat din viață scriitorul francez *André Malraux*.

1997 – *România și Ungaria* au fost admise în Consiliul Uniunii Europene ca membre cu drepturi și obligații depline în domeniul educației, instruirii și tineretului.

Președinții la ministrul
Cancelariei Premierului

Conform înțelegerii dintre primul ministru ungar *Medgyessy Péter* și președinții autoguvernărilor minoritare, ministrul responsabil cu problemele naționalităților din cadrul Guvernului de la Budapesta, *Kiss Péter*, se întâlnește minimum de două ori pe an cu conducătorii minorităților naționale și etnice. A doua întâlnire din 2003, după cea din 29 aprilie, a avut loc marțea trecută, la 4 noiembrie. Comunitatea românească din Ungaria a fost reprezentată de *Traian Cresta*, președintele Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria.

Ministrul Cancelariei Primului Ministru i-a primit pe cei 13 președinți ai minorităților în sala Munkácsy a Parlamentului, având pe ordinea de zi dezbaterea problemelor legate de modificarea Legii pentru minorități și a Legii electorale, precum și discutarea proiectului bugetar referitor la minorități pe anul 2004.

Foto: Etnonet

Kiss Péter a subliniat că naționalitățile nu trebuie să fie îngrijorate în ceea ce privește sprijinul bugetar din anul viitor, deoarece acestea vor fi în situație mai avantajoasă decât întreaga populație, finanțarea de la stat a grupurilor minoritare menținându-se la valoarea nominală. Totodată, ministrul cancelariei a recunoscut că reducerea fondurilor asigurate pentru preluarea sau înființarea instituțiilor de bază

ale autonomiei culturale este o nedreptate, din acest motiv el va sprijini ideea asigurării nivelului din acest an (440 milioane de forinți).

La recenta întâlnire a ministrului cancelariei cu președinții autoguvernărilor minoritare s-a subliniat din nou că naționalitățile nici până în momentul de față nu sunt unitare în privința registrelor electorale nominale.

- iova -

La Seghedin s-a dezbătut
modificarea
Legii pentru minorități

Din inițiativa Uniunii Naționalităților din Seghedin, în colaborare cu Asociația Autoguvernărilor de Naționalitate din acest oraș, se convocase pentru ziua de 5 noiembrie o conferință cu titlul „Dezbaterea modificărilor Legii pentru minorități, în pragul Uniunii Europene”. La Casa Naționalităților s-au întrunit politicieni, activiști ai naționalităților, funcționari de resort, salutați de președintele *dr. Tóth István*, pentru a dezbate o temă care, la ora actuală este cu adevărat de actualitate. În legătură cu punctul de vedere al Oficiului pentru Minorități din Budapesta a vorbit *Popovics György*, vicepreședintele Oficiului. Poziția slovacilor

din Ungaria a fost prezentată de *Fuzik János*, președintele Autoguvernării pe Țară a Slovacilor. Românii au fost reprezentați la consfătuire de *dr. Gheorghe Petrușan*, președintele Autogăzduirii Românești din Seghedin. Toți participanții au reprezentat un singur principiu comun: necesitatea modificărilor din legea în discuție. În schimb, reprezentanții minorităților naționale au expus opinii absolut diferite cu privire la aceste modificări, încât nici această dezbatere nu a ajuns la definirea unor concluzii comune satisfăcătoare în temă. Rămâne de văzut, ce pachet de propuneri va fi înaintat Parlamentului spre dezbatere, în viitorul apropiat.

E. I.

Fonduri suplimentare
pentru programe
radio și tv

Consiliul Național al Audiovizualului din Ungaria (ORTT) asigură în acest an fonduri considerabile pentru sprijinirea realizării unor emisiuni speciale în limba maternă a minorităților din țară. La instituția cu sediul în Budapesta s-a comunicat recent că pentru Redacția în limba română a Radiodifuziunii Maghiare se asigură 4,85 milioane de forinți. Redacția de la Seghedin acoperă din acești bani cheltuielile prezentării sistematice ale unor emisiuni despre Uniunea Europeană. Redacția în limba română a Televiziunii Maghiare a obținut de la Consiliul Național al Audiovizualului 9,3 milioane de forinți. Colaboratorii emisiunii *Ecranul nostru* doresc să realizeze mai multe filme de scurt metraj despre valorile culturale ale românilor din Ungaria, printre care prezentarea vestigiilor bisericesti și un film documentar despre Micherechi.

-ști-

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Întoarcere la alma mater

Școala Românească din Bătania a organizat pentru prima oară în istoria sa o întâlnire a tuturor generațiilor, care și-au terminat studiile elementare la instituția de învățământ din oraș. Au primit invitație și foștii profesori care au stat vreodată în slujba predării. În după-masa zilei de 8 noiembrie, în aula mică a Școlii Românești din Bătania s-au înghesuit aproape 110 foști elevi, majoritatea lor aparținând primelor promoții de absolvenți.

Cornelia Magori preia distincția Uniunii Culturale

Prima impresie despre numărul celor care au venit a fost derutantă. Mă gândeam că interesul foștilor elevi și profesori nu a fost prea mare. Am fost lămurit însă că, luând în considerare efectivul redus al claselor școlii din Bătania, s-au adunat destul de mulți. Erau promoții în care n-au studiat mai mulți decât patru-cinci elevi. Cei aproape 110 participanți au fost întâmpinați de o școală din care nu lipsesc aspectele românești. Pereții sunt decorați cu fotografiile scriitorilor români, inscripții bilingve și porturi

Iulia Olteanu citește cataloagele

populare. În cuvântarea sa ținută la început în limba română, directoarea Iulia

Olteanu a remarcat că Școala Românească din Bătania, în istoria ei de aproape șase decenii, a funcționat în cel puțin cinci clădiri, dar nici una n-a avut destinație școlară. Directoarea actuală a școlii a dat citire cataloagelor de odinioară. Apoi a urmat un moment festiv.

Cu această ocazie, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, prin Ștefan Oroian, i-a acordat o diplomă de onoare, însoțită de un medalion de aur învățătoarei Cornelia Magori, recunoscându-i activitatea pedagogică și educativă de aproape cinci decenii. „Am predat întotdeauna cu plăcere la această școală, dar am fost severă pentru că am vrut să fac treabă”, îmi povestea dascălița care, vizibil, era impresionată. S-a grăbit apoi după ceilalți, să intre în clădirea de lângă biserică, care la început a adăpostit școala, iar acum este grădinița românească.

Un fost elev al primei promoții de absolvenți de la mijlocul anilor '50, îmi povestea zâmbind că pe vremuri au învățat într-o singură încăpere mai multe clase, iar o învățătoare care nu era din loc, dacă se supăra pe ei, avea plăcerea să-i „trimită” în Țara Vlahilor. Așa a fost pe atunci.

Cei prezenți au trecut apoi în biserică pentru a asista la o slujbă de pomenire în memoria elevilor și dascălilor trecuți la cele veșnice. Întâlnirea generațiilor s-a încheiat la Căminul

„Uite, aceștia suntem!”

Cultural din Bătania cu o cină comună. După cuvântarea primarului Takács Dezső, foștii profesori și elevi au fost salutați și de președintele Autoguverării pe Țară a Românilor din Ungaria, originar și el din Bătania. În vorbirea sa rostită în limba română, Traian Cresta a apreciat că în viitorul apropiat se prevede o nouă

etapă în istoricul școlii, care astăzi are aproape 60 de elevi. Conform proiectelor, pe locul grădiniței și al casei parohiale actuale se va construi un nou complex, care va adăposti școala și grădinița românească, un club și o casă parohială. Serata s-a terminat cu un scurt program cultural al elevilor Școlii Românești din Bătania.

Tiboriu Boc

Elevii de azi prezentând un program cultural

Elevii de altădată privindu-i pe urmași

108 dintre foștii elevi au răspuns cu „prezent”

0 zi sub semnul culturii românești la Ciorvaș

Duminica trecută, la 9 noiembrie, Autogovernarea Românească din Ciorvaș, în frunte cu președinta *Minodora Nagy*, a organizat o „Zi Românească”, sprijinită financiar de Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria. Concentrând „forțe” cultural-artistice și spirituale locale și din alte părți, inițiativa a reușit bine, antrenând multă lume, evoluând pe scenă diferite formații culturale, atrăgând un public de toate vârstele.

Ziua a început cu o sfântă slujbă, la care a participat

și delegația din Uzon (România), localitatea înfrățită cu Ciorvaș. Orele de dinainte de masă au oferit prilejul unor întâlniri și discuții reciproce într-o atmosferă de adevărat schimb de experiență a numeroșilor reprezentanți ai autogovernărilor românești din județul Bichiș și Bihor cu oaspeții din România și gazdele locului. Tot cu acest prilej a fost lansată și broșura despre românii din Ciorvaș al istoricului local *Kasuba István*.

După-masă a urmat un

program cultural. Caracterul de naționalitate a fost asigurat de echipele de dansuri populare românești ale școlilor din Leucușaz și Otlaca-Pustă, de corul de femei din Bătania și de Ansamblul naționalităților din Bichișciaba. Programul a fost întregit încă și de formația de țiteră și de corul pensionarilor din localitatea-gazdă.

„Ziua Românească” s-a încheiat la masa albă, într-o atmosferă degajată, prietenească.

- e -

Sălajul s-a prezentat la Budapesta

Miercuri și joi, la 12 și 13 noiembrie, Institutul Cultural al României din Budapesta a invitat publicul iubitor al culturii și artei românești la o amplă festivitate cultural-artistică, sub genericul „Zilele Culturale Sălajene”. Prima zi a fost consacrată literaturii și filmului. Mai întâi a fost proiectat „Sălajul vechi și nou”, sub formă de videofilm. În continuare a fost prezentat romanul „Caust”, de *Cristian Contraș* și s-a ținut o masă rotundă care a avut menirea să prezinte două reviste sălajene: „Origini. Caiete sil-

vane” în limba română și „Hepehupa”, în limba maghiară. Încheierea primei zile a constituit-o un recital din creațiile unor poeți zălăuani.

Ziua următoare a fost consacrată mai cu seamă artei populare, folclorului, când a avut loc, tot la Centrul Cultural din strada Izsó, spectacolul Ansamblului folcloric „Meseșul” din Zalău. Și tot atunci și acolo s-a vernisat o expoziție de ceramică din Sălaj și creații ale artiștilor plastici *Gheorghe Ilea* și *Szabó Vilmos*.

E. I.

Date probabile ale alegerilor din România

Președintele PSD, premierul român *Adrian Năstase*, i-a propus luni, 10 noiembrie, șefului statului *Ion Iliescu*, ca alegerile parlamentare să se desfășoare simultan cu cele prezidențiale, la data de 12 decembrie 2004, iar cele locale la 6 iunie, anul viitor. Purtătorul de cuvânt al președinției, *Corina Crețu*, a precizat că șeful statului va discuta această propunere și cu celelalte partide parlamentare.

Aprecierea Comisiei UE privind țările candidate

Comisia Europeană a dat publicității, miercuri, 5 noiembrie, rapoartele sale anuale privind progresele realizate de cele 10 țări, în majoritate est și central-europene, care urmează să adere în luna mai a anului viitor, și de cele trei state candidate la integrare ulterioară.

Nou-veniții sunt Polonia, Cipru, Republica Cehă, Malta, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Slovacia și Slovenia. UE a apreciat că Bulgaria și România ar putea adera în 2007. Ea va aprecia anul viitor dacă Turcia este pregătită pentru a începe convorbirile de integrare.

Comisia a făcut multe recomandări pentru candidați, majoritatea fiind foste state comuniste sărace, privind ce au de făcut pentru a fi deplin pregătite de aderare. Toate trebuie să-și consolideze sistemele administrative și judiciare.

Evidențiem mai jos doar recomandările-cheie pentru România și Ungaria.

România

Nu a reușit să obțină statutul de „economie de piață funcțională”, pas crucial pentru încercarea României de aderare la UE în 2007. Pentru a obține eticheta anul viitor, guvernul trebuie să implementeze un program de reformă structurală într-un „fel viguros și susținut”. România primește cel mai slab calificativ în domeniul corupției dintre țările candidate. „Corupția continuă să fie larg răspândită și afectează toate aspectele societății”, arată raportul.

Țara trebuie să-și amelioreze procesele decizional și legislativ. A făcut progrese bune în multe domenii legate de drepturile omului, precum protecția copilului și tratamentul minorității rome.

Ungaria

Trebuie să „ia măsuri imediate și decisive” pentru a constitui agenții care să se ocupe de subvențiile agricole UE, să îmbunătățească standardele de igienă în întreprinderile de procesare alimentară și să lucreze mai asiduă pentru pregătirea programelor de dezvoltare rurală.

Comisia notează că situația macroeconomică a Ungariei s-a înrăutățit, în special conturile externe precum și stabilitatea ratei de schimb valutar și a dobânzilor. Creșterile salariale continuă să depășească câștigurile de productivitate. Combaterea corupției ar trebui să fie în continuare o prioritate.

Reuters

APEL

Oficiul Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria solicită și pe această cale autogovernările, asociațiile și instituțiile civile din rândul minorității române din Ungaria să facă propuneri cu privire la conferirea distincției „Pentru Românii din Ungaria”, premiu fondat de AȚRU.

Propunerile trebuie să conțină datele și activitatea persoanei sau de comunității recomandate. Propunerile să fie înaintate pe adresa: Oficiul AȚRU 5700 Giula, str. Eminescu nr. 1, până la data de 30 noiembrie 2003.

ARO a devenit proprietatea firmei Cross Lander

Firma americană Cross Lander a cumpărat majoritatea acțiunilor fabricii de mașini de teren ARO de la Câmpulung. Fabrica a fost vizitată recent de către *John Perez*, directorul de la Cross Lander, care a și prezentat modelul ARO244X-Ford 4L, utilat cu motor turbodiesel Ford, pe care fabrica

intenționează să-l valorifice în primul rând pe piețele americane. Viteza maximă a mașinilor de teren prevăzute cu un motor de 207 CP este de 160 km/h. Noul model va fi urmat, în luna ianuarie, de alte două modele noi. Firma Cross Lander a plătit salariile restante ale angajaților.

În România

Drepturile minorităților sunt în general respectate, consideră UE

În raportul de țară privind îndeplinirea de către România a condițiilor pentru aderarea la Uniunea Europeană, prezentat miercuri, 5 noiembrie, la Bruxelles, capitalul minorității etnice este în general unul pozitiv la adresa guvernului de la București. Conform textului raportului, principala problemă încă nerezolvată este legată de situația materială și socială a etniei rome.

Relațiile cu minoritatea maghiară au continuat să fie bune, și progrese suplimentare au fost realizate în perioada de referință. Constituția revizuită consacră dreptul minorităților naționale, reprezentând „o proporție considerabilă la nivel local”, să-și folosească limba în raporturile cu autoritățile locale. Revizuirea constituțională a introdus de asemenea dreptul cetățenilor aparținând minorităților de a-și folosi limba maternă în instanțe. Legea privind afișarea bilingvă este acum

aplicată în marea majoritate a cazurilor. În aceste localități, legislația precizează că ofițerii de poliție trebuie să vorbească și limba minorităților.

România are un număr destul de mare de romi – estimat între 1.800.000 și 2.500.000. Minoritatea romă se confruntă încă cu discriminarea și inegalitățile sociale. Condițiile de trai sunt încă deficitare, iar accesul la serviciile sociale este limitat. În ciuda unor inițiative pozitive la nivel local, făcute în ultima perioadă,

încă nu există o abordare sistematică a acestei probleme.

Departamentul pentru Relații Interetnice a finanțat publicarea a numeroase manuale pentru gimnaziu în limbile germană, maghiară și sârbă. De pe acum există posibilitatea înființării unor universități cu predare exclusivă în limba minorităților naționale.

În România continuă să funcționeze bine două universități maghiare. Situația ceangăilor s-a îmbunătățit în perioada la care se referă raportul. În anul universitar 2002–2003, în două sate au fost organizate ore pentru ceangăii care au dorit să studieze opțional limba maghiară.

(DIVERS)

Coaliția își strânge rândurile

Coaliția Românilor din Ungaria (CRU) a luat ființă la sfârșitul anului 2002 cu scopul de a contracara politica Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria care funcționează pe principiul intereselor egoiste, este marginalizatoare și periclitează viitorul românimii. Drept urmare, localități cu o populație românească însemnată unde funcționează instituții cu o îndelungată tradiție (Micherechi, Giula, sectoarele tradițional locuite de populație românească ale Budapestei, Seghedin) și care au jucat întotdeauna un rol important în viața politică și culturală a românimii din Ungaria, au rămas nereprezentate la nivel național. Coaliția reprezintă interesele a aproximativ 50% din românii Ungariei. Politica uniunii noastre *diferă* în multe privințe de cea a Autogovernării pe Țară, în primul rând deoarece **consideră restabilirea unității de acțiune a românimii din Ungaria drept sarcina sa prioritară** – stă în materialul informativ despre programul Coaliției, condusă de *Teodor Martin*, primarul Micherechiului.

După o perioadă organizatorică nu prea scurtă și după înregistrarea oficială la tribunal, CRU și-a ținut ședința adunării generale la sfârșitul săptămânii trecute, în ziua de 7 noiembrie, la sediul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria. Întâlnirea a avut ca scop dezbaterăa a trei probleme: concretizarea și adoptarea programului de lucru, decizie asupra cotizației membrilor și alegerea electorului în Programul Civil Național.

Din programul acceptat în unanimitate reiese că

Coaliția are în centrul preocupărilor interesele comunității românilor din Ungaria, urmărește să sprijine continuarea cu succes a activității celor mai viabile și mai eficiente instituții, față de ambițiile individuale. CRU dorește să ia parte activă la modificările legii privind drepturile minorităților, sprijină, prin toate mijloacele legale posibile, întărirea conștiinței minoritare, păstrarea identității culturale și accentuarea folosirii limbii materne atât în domeniul învățământului, cât și în relațiile zilnice. Noua organizație românească pe țară promite că va duce o politică independentă, va stabili legături nemijlocite cu organele politice și guvernamentale de resort din țară, și consideră vitală colaborarea cu țara-mamă, România. Coaliția se declară deschisă oricărei organizații civile sau instituționale românești din Ungaria.

Coaliția Românilor din Ungaria este compusă atât din persoane juridice, cât și din persoane fizice, care vor plăti cotizație anuală. Conform deciziei recente a adunării generale, persoanele juridice vor plăti 10.000 de forinți pe an, iar persoanele particulare 1.200 de forinți pe an. La întâlnirea de acum și-a semnalat dorința de a adera la Coaliție două persoane noi, *Zoltan Ruja*, directorul Școlii generale românești din Micherechi și *Gheorghe Netea*, viceprimarul Micherechiului. Astfel, în afară de *dr. Gheorghe Ruja*, fostul primar al satului, toți consilierii locali din Micherechi sunt membri ai Coaliției Românilor din Ungaria și ca persoane particulare, nu doar Consiliul Local, ca

persoană juridică. În continuarea ședinței, forul de conducere al CRU l-a ales pe *dr. Gheorghe Mihăiescu* elector în adunarea Programului Civil Național.

La capitolul problemelor diverse, majoritatea membrilor Coaliției și-a manifestat nemulțumirea față de atitudinea Ambasadei României de la Budapesta în legătură cu organizațiile civile ale românilor și autogovernările locale românești care n-au aderat la structura Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria. CRU, precum se precizează și în programul de activitate, solicită tuturor organelor dreptul de participare la toate întâlnirile din țară sau străinătate, care îi privesc pe românii din Ungaria.

E. Iova

Un locaș demn de rugăciune în cimitirul ortodox din Chitighaz

Chitighăzenii au așteptat ani în șir să fie renovată casa mortuară din cimitirul ortodox. Clădirea fusese construită cu zeci de ani în urmă, conform gustului și cerințelor vremurilor de atunci. O clădire ca un cub, cu acoperiș plat, cu o sală joasă, întunecoasă, cu terasă strâmtă, neîncăpătoare. Ca atare, sătenii au simțit tot mai mult nevoia unei clădiri mai atrăgătoare. După multe amânări, cu cheltuieli considerabile, casa mortuară a fost reconstruită, primind înfățișarea unei capele cu linii neoclasice,

retul școlar a prezentat un mic montaj literar ocazional în ambele limbi, a urmat sfințirea lăcașului de către preotul ortodox *Florin Olteanu* și pastorul *Vasile Bodiș*. Dat fiind că sfințirea avusese loc cu o zi înainte de Ziua Tuturor Sfinților și a Zilei Morților, aceasta a fost urmată de câteva cuvinte de binecuvântare și mângâiere, care în acest loc și-au avut afinitatea și rostul. Asta cu atât mai mult că la festivitate a asistat multă lume, cinstindu-și morții, apreciind munca depusă de cei vii.

devenind un locaș demn de rugăciune și cinstire a morților.

În ultima zi din luna octombrie a fost dată în folosință clădirea înnoită. După ce primarul *Gheorghe Guiaș* a rostit câteva cuvinte festive, a tăiat panglica, iar tine-

Întreaga festivitate ne-a pătruns de recunoștință că s-a împlinit dorința chitighăzenilor, care de acum încolo au un locaș demn pentru ceremoniile funerare, ca un popas duhovnicesc demn fiecărui suflet.

V. B.

Fotodocumentar

Școala de altă dată din Bătania

Părintele Ioan Magdu și dascălița Cornelia Magori în mijlocul școlarilor români pe la sfârșitul anilor '50

Cinci rugăciuni „periculoase”

„Doamne Isuse, ajută-mă să închei cu bine și ziua de astăzi”, se ruga Laura în gând, în timp ce conducea mașina, îndreptându-se spre serviciu.

„Te rog, veghează asupra familiei mele. Ajută-mă să duc la îndeplinire tot ce am de făcut astăzi.”

Te rogi și tu în fiecare dimineață o scurtă rugăciune – ca Laura – pentru ocrotirea familiei tale, în timp ce te îndrepti spre locul de muncă? Sau spui o rugăciune înainte de micul dejun sau de cină? Ți învelești cu dragoste copiii după ce te alături lor la rugăciunea de seară sau te rogi îndelung în clipele tale de închinare, dis-de dimineată?

În fiecare zi ne rugăm tot felul de rugăciuni – de la cele pentru ocrotire sau în interes propriu până la cele îndrăznețe, riscante sau înflăcărâte.

Când te-ai rugat ultima oară o rugăciune „periculoasă” – o rugăciune care să pună la încercare credința ta și care să te deschidă față de Dumnezeu așa cum nu ai mai fost niciodată înainte?

Lui Dumnezeu Îi place să audă rugăciuni periculoase – genul acela de rugăciuni care ne ajută să creștem ca creștini. Scriptura este presărată peste tot cu rugăciuni ale credincioșilor care au vrut să se maturizeze în

umblarea lor ca creștini. Dacă până acum L-ai ținut pe Dumnezeu la distanță în viața ta de rugăciune, încearcă de astăzi să te rogi una din următoarele rugăciuni „periculoase” – și vezi cum îți va răspunde Dumnezeu în înțelepciunea Sa.

„Folosește-mă!”

De curând m-am rugat o rugăciune de genul „folosește-mă” în drumul meu spre o întâlnire. Dumnezeu îmi va răspunde la această rugăciune și mă va folosi la recepție spre slava Sa, mă gândeam eu în sinea mea. Dar am descoperit că atunci când te rogi o rugăciune de genul „folosește-mă”, Dumnezeu schimbă câteodată planul.

Când am ajuns la destinație, mi-am dat seama că am uitat să îmi împachetez o cravată, așa că am fugit repede peste drum ca să-mi cumpăr una.

Întorcându-mă înapoi, la o tarabă de lustruit pantofi am observat un om cu fața tristă. Duhul lui Dumnezeu m-a „înghiontit” să încep o conversație cu el și, în mai puțin de cincisprezece minute, am descoperit că omul respectiv avea o nevoie financiară legitimă, iar eu eram omul potrivit să i-o rezolv. Nu era acesta un aranjament divin!? Mă rugasem ca Dumnezeu să mă

folosească, iar El a făcut să ne întâlnim.

În contextul zilelor noastre, trebuie să ne preocupăm faptul de a fi folosiți de Dumnezeu și de a nu se folosi alții de noi. Dar aceasta nu este totul la o rugăciune de genul „folosește-mă”. O astfel de rugăciune e mult mai mult. Prin ea noi Îi spunem lui Dumnezeu: „Doamne, sunt la dispoziția Ta dacă vrei să faci ceva mareț prin mine. Sunt la dispoziția Ta dacă vrei să atingi un alt suflet prin mine.”

Rugăciunile de genul „folosește-mă” sunt pline de putere. Ele dau naștere la adevărate aventuri. Niciodată nu poți ști care vor fi rezultatele acestor rugăciuni, dar merită riscul de a te ruga, deoarece atunci când Îl rogi pe Dumnezeu să te folosească, El te va folosi. Și este minunat să fii folosit de Dumnezeu.

Să te rogi cele cinci rugăciuni înseamnă să Îl adresezi lui Dumnezeu cu toată seriozitatea. Când prin rugăciune și cu mult curaj te muți din zona ta de conform, viața ta spirituală nu mai poate fi niciodată la fel.

„Cercetează-mă. Eliberează-mă. Încearcă-mă. Condu-mă. Folosește-mă.”

Roagă-te aceste cinci rugăciuni, iar apoi urmărește ce va face Dumnezeu în viața ta.

Bill Hybels

Amintiri cu sfinți culese de Daniel Brânzei

Oameni care au fost, influențe care vor rămâne...

„Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au vestit Cuvântul lui Dumnezeu; uitați-vă cu băgare de seamă la sfârșitul felului lor de viață, și urmați-le credința!” Evrei 13:7

Simion Cure

Eram încă tinerel, cu visuri luminoase și idealuri înalte. M-am întâlnit cu fratele Cure Simion și el m-a întrebat: „Este adevărat că vrei să te faci păstor, ca tatăl tău?”. „Da”, i-am răspuns, într-un fel timid, de parcă m-ar fi prins cu un gând prea

înalt pentru starea mea spirituală. „Ei bine, a continuat el, dacă vrei să te faci păstor, să ceri de la Domnul să-ți dea... o beregată largă”.

L-am privit surprins și am tăcut nedumerit, așteptând o lămurire. Fratele Simion a continuat: „Păstori trebuie să aibă o beregată largă ca să-i poată înghiți pe toți așa cum sunt ei, fără să le rămână în gât vreunul.” Au trecut ani de zile până când mi-am dat seama că atunci primisem una dintre cele mai adânci lecții de teologie pastorală. Nu cred că m-am rugat vreodată așa cum m-a învățat fratele Simion, dar mi-am dat seama adesea de nevoia ca păstorul să poată avea un spirit de toleranță și să fie plin de răbdare sfântă.

Din Sfânta Scriptură

„Muștrați pe cei ce se despart de voi; căutați să mântuiți pe unii, smulgându-i din foc; de alții iarăși fie-vă milă cu frică, urând până și cămașa mântuită de carne. Iar a Aceluia, care poate să vă păzească de orice cădere, și să vă facă să vă înfățișați fără prihană și plini de bucurie înaintea slavei Sale, singurului Dumnezeu, Mântuitorul nostru, prin Isus Cristos, Domnul nostru, să fie slavă, măreție, putere și stăpânire, mai înainte de toți vecii, și acum și în veci. Amin.” (Iuda 25)

Colțul copiilor

Domnul Isus a spus... la toți copiii

Soarele neprihănirii

„Mama”, a întrebat Raluca, „cum intră Domnul Isus în inimă?”

„Uite cum”, i-a răspuns mama. „Vezi tu casa aceea cu obloanele trase? E întuneric beznă înăuntru. Dar ia trage obloanele la o parte, numai un pic... Razele soarelui au și intrat, iute, înăuntru. Tot așa e și cu Domnul Isus. Când o inimă crede în El, imediat razele Lui intră în inimă și o luminează.”

În Biblie este scris că Domnul Isus este Soarele neprihănirii.

Să fii în lume rază

Să fii în lume rază de soare:
Soarele-i Dumnezeu;
Să fii în lume rază de soare
Pentru lume.

Să luminezi în jur
Și toți văzând lumina ta,
Domnului să Îi dea toată slava
Pentru totdeauna.

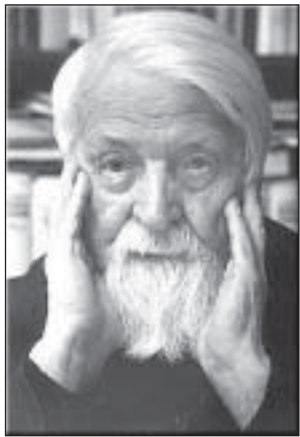
Să fii în lume raza iubirii:
Iubirea-i Dumnezeu;
Să fii în lume raza iubirii Lui,
A Domnului.

Iubirea-i Dumnezeu
Să vadă toți în jurul tău;
Și Domnului să-I dea toată slava
Pentru totdeauna.

Congres de teologie dedicat centenarului Dumitru Stăniloae

Sub patronajul Prea Fericitului Părinte *Teoctist*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din București a organizat, în perioada 9–14 noiembrie 2003, manifestările dedicate centenarului nașterii părintelui Dumitru Stăniloae (1903–1993).

Despre părintele Stăniloae, Episcopul *Kallistos* de Diokleia, profesor al Universității din Oxford, spunea: Prin conferințele, articolele și cărțile sale, părintele Dumitru Stăniloae a transformat aproape de unul singur teologia ortodoxă română, dându-i o orientare radical diferită în perioada postbelică. Cu toate acestea, cei care îl întâlnesc pentru prima dată nu pot bănui ușor cât de vastă a fost influența sa, pentru că este un om modest, delicat și nepretențios. Învățătura și larga sa cultură nu sunt niciodată etalate în așa

fel încât să doboare sau să intimideze. Atent față de alții, cald și apropiat, dânsul exprimă spontan o adevărată curtoazie creștină. Când vorbește în Experiența lui Dumnezeu despre umanitatea, tandrețea și delicatețea sfinților, el zugrăvește involuntar propriul său portret. (...) Are darul prețios de a transmite, prin simpla sa prezență, un sentiment de totalitate și pace.”

Părintele Dumitru Stăniloae este considerat cel mai mare teolog ortodox al secolului XX și unul dintre cei mai mari gânditori creștini contemporani. El a lăsat lumii de astăzi moștenirea unei teologii a iubirii, ca suport pentru timpurile de astăzi și pentru cele ce au să vină.

La manifestările centenarului Stăniloae din București au participat oaspeți de seamă din lumea teologică și culturală din România și străinătate: *PF Anastasios*, Arhiepiscopul Tiranei și a toată Albania, membru al Academiei Atenei, Mitropolitul *Bishoy* de Cairo, reprezentanți ai învățământului teologic din Rusia, Germania, Franța, Bulgaria, Albania, Egipt, Grecia și SUA, alături de înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, reprezentanți ai Academiei Române, ai Universității din București și ai facultăților de teologie din România.

- va -

Ana Purdi

1909–2003

La Otlaca-Pustă s-a stins din viață cea mai bătrână femeie a satului. Ana Purdi, născ. Dobrițan, a fost chemată la Domnul în ziua de 3 noiembrie 2003, după o viață îndelungată.

S-a născut cu 94 de ani în urmă, la 10 octombrie, într-o familie de țărani, fiind cea mai mare dintre cei trei copii. S-a măritat cu un consătean, cu Mihai Purdi, care a fost cunoscut ca povestitor și cantor al bisericii, având împreună trei fete.

Ana Purdi își doarme somnul de veci în cimitirul satului, fiind așezată la odihnă veșnică în a cincea zi a lunii noiembrie.

Parastas în amintirea părintelui Ioan Magdu

În biserica ortodoxă română din Bătănia, după Sfânta Liturghie din data de 16 noiembrie se va ține o slujbă de pomenire a preotului protopop Ioan Magdu. După o activitatea duhovnicească de mai bine de o

jumătate de veac, vrednicul slujitor al turmei din Bătănia a trecut la cele veșnice cu 15 ani în urmă, la 7 noiembrie 1988, iar amintirea lui se păstrează și acum de credincioșii localnici.

Șt. C.

Postul Nașterii Domnului

(15 noiembrie – 24 decembrie)

Acest post care închipuie ajunarea de 40 de zile a lui Moise, pe Muntele Sinai, în așteptarea primirii Tablelor Legii, precum și ajunările patriarhilor Legii Vechi (Avraam, Isaac și Iacob), este rânduit de Biserica Ortodoxă pentru că se cuvine ca să fie așteptată cu post și rugăciune venirea lui Mesia, născut din Sfânta Fecioară Maria.

Postul Crăciunului are 40 de zile, el începând pe data de 15 noiembrie și încheindu-se cu data de 24 decembrie ca ultima zi de

post. Dacă ziua de 14 noiembrie – când se lasă sec pentru Postul Crăciunului – este miercuri sau vineri, atunci postul începe chiar pe 14 noiembrie, iar sec se lasă pe 13 noiembrie. Așa este și în anul acesta, când – pentru că ziua de 14 noiembrie cade vinerea – lăsam sec pe 13 și începem postul Crăciunului pe 14 noiembrie.

A) Din punct de vedere al alimentației, este un post mai ușor, având multe „dezlegări” la pește, ulei și vin. Astfel, se mănâncă

pește și preparate din pește:

■ în toate zilele de sâmbătă și duminică, cuprinse între 21 noiembrie și 20 decembrie inclusiv;

■ pe 21 noiembrie, de sărbătoarea Intrării în biserică a Maicii Domnului;

■ în zilele de prăznuire a unor sfinți cu cinstire mai largă în toată lumea ortodoxă: 30 noiembrie (Sf. Ap. Andrei); 4 decembrie (Sf. Varvara); 5 decembrie (Sf. Sava); 6 decembrie (Sf. Nicolae); 9 decembrie (Zămisirea Sfintei Fecioare Maria); 18 decembrie (Sf. Cuvios Daniil Sihastul); 20 decembrie (Sf. Ignatie Teoforul), dacă aceste sărbători cad marțea sau joia;

■ în orice zi din post, dacă în acea zi avem hramul bisericii din parohia noastră.

B) Din punct de vedere al postului sufletesc însă, cerințele sunt la fel ca în oricare altă zi de post.

Putem concluziona că Postul Crăciunului este un post de bucate mai ușor, îmbinat cu un riguros post de păcate, totul în folosul creșterii noastre spirituale.

Cinstirea pictorilor români din Giula

Cu ocazia Zilei Morților, Autogovernarea Românească din Giula a aprins lumânări și a depus jerbe de flori la mormintele celor doi artiști plastici giulani Rozalia Koszta și Gheorghe Cohan, care își dorm veșnicul somn în cimitirul ortodox din Orașul Mare Românesc. Locul de odihnă al celor doi pictori români a fost sfințit de către părinții ieromonahi Calinic și Nicolae.

M. Marc

Dumnezeu este asemenea unui cerc ale cărui margini nu sunt nicăieri, iar al cărui centru este pretutindeni. (Fericitul Augustin)

Este una dintre cele mai însemnate personalități ale monahismului ortodox care au viețuit pe meleagurile românești, înnoitor al vieții duhovnicești din mănăstirile din Moldova (dar și din Oltenia și Muntenia prin ucenicii săi), iscusit traducător al scrierilor Sfinților Părinți din limba greacă în limbile slăvonă și română, adept fervent al metodei isihaste a „rugăciunii lui Iisus”, cunoscut și sub numele de Paisie Velicikovski.

CONCURS pentru elevi români între 10-14 ani „Școala mea din vis”

Școala generală românească din Micherechi și Redacția săptămânalului „Foaia românească” lansează un concurs literar pentru școlari români între 10-14 ani cu titlul „Școala mea din vis”.

Se așteaptă creații literare (proză sau poezie) în care să fie descrisă școala mult dorită, instituția perfectă. Lucrările pot viza atât școala din viitor, cât și cea din trecut (în caz că vreun concurent crede că școala de pe vremea bunicilor a fost mai frumoasă sau mai interesantă). Vor fi acceptate numai creațiile literare scrise în limba română.

Pot înainta lucrări toți elevii școlilor generale românești din Ungaria, din clasele 5-8.

Termenul de înaintare a creațiilor literare este **12 decembrie 2003**.

Lucrările vor fi apreciate de un juriu alcătuit din profesori și jurnaliști.

Premii:

locul I – cadou în valoare de 10.000 de forinți

locul II – cadou în valoare de 8.000 de forinți

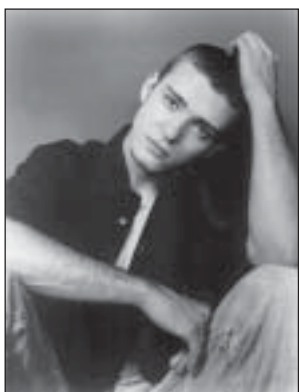
locul III – cadou în valoare de 5.000 de forinți

Cele mai reușite creații literare vor fi publicate în numărul de Crăciun al Foii românești.

Adresa la care trebuie înaintate lucrările: Redacția „Foaia românească”, Giula 5700, Str. Gh. Doja nr. 8.

Pe plic să însemnați: „Școala mea din vis”.

Justin Timberlake, câștigătorul celor mai multe premii MTV Europe 2003

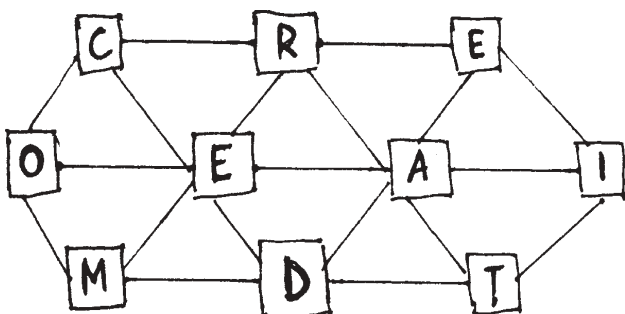

Cântărețul american Justin Timberlake a fost vedeta incontestabilă a galei premiilor MTV Europe, desfășurată în Edinburgh, capi-

tala Scoției. Timberlake a obținut premiul pentru cel mai bun interpret, cea mai bună muzică pop și cel mai bun album. Christina Aguilera, care a fost și prezentatoarea spectacolului, a obținut premiul pentru cea mai bună interpretă. Premiul pentru cel mai bun grup vocal a fost obținut de Coldplay. Printre premianți s-au mai numărat și Eminem (cel mai bun interpret de muzică hip-hop), Beyonce (cea mai bună interpretă de muzică R&B) și The White Stripes (cea mai bună formație rock).

Plimbare în hexagon

Din literele așezate în hexagonul următor se poate citi o noțiune cunoscută deja și în Grecia antică. Care?

Rezolvare: Democrație

A. Crișan

ISTORIA ROMÂNILOR

Moartea lui Gelu-Românul

Nu puțini au fost cei care au plătit libertatea lor, și a poporului din care făceau parte, cu prețul vieții. Un astfel de erou a fost Gelu-Românul. Conducător al unui voievodat puternic și bogat de pe Someșuri, el a fost nevoit să țină piept vecinilor hrăpăreți. Tuhutum, căpetenie maghiară, aflând de bogăția țării Transilvaniei, unde stăpânea Gelu, a început să ofteze, dorind-o pentru el și urmașii săi. A pornit cu oaste, iar Gelu a încercat să-i oprească la porțile Meseșului. Lupta a fost crâncenă. Românii n-au dat nici un pas înapoi, deși dușmanii erau mulți și înverșunați. Văzând că nu-i poate dovedi pe români, Tuhutum s-a gândit să-i ia prin surprindere. Se știa, deci și românii știau, că unguirilor le este mare teamă de pădure, preferând să meargă și să lupte în locuri deschise.

Învingându-și frica de desigurile și tainele codrului, armata lui Tuhutum a pătruns în pădurea din apropierea locului de luptă și a ieșit pe neașteptate pe malul râului Almaș, acolo unde românii se așteptau cel mai

puțin. Lupta s-a încins din nou, dar sorții au hotărât în favoarea invadatorilor.

Mulți ostași ai lui Gelu au căzut în luptă sau au fost prinși. Văzând dezastrul mi-

cii sale armate, Gelu a încercat să se retragă spre locuri mai bine apărate. A fost urmărit, ajuns din urmă, străpuns de săgeți și a murit lângă calul său.

Capul Viteazului

Buzescu, unul dintre apropiații domnitorului, a așezat o piatră funerară.

Mănăstirea Dealu a fost devastată de mai multe ori: în 1610 de către maghiari, apoi în 1690 de către germani. Renovând biserica în 1847, domnitorul Țării Românești, Gheorghe Bibescu, a cerut să se deschidă mormintele lui Radu cel Mare și cel al capului lui Mihai Viteazul și să li se expună capetele în două racle de sticlă în fața cărora a venit să se închine.

În 1916, pentru ca mormântul domnitorului să nu fie profanat de către cuceritorii germani care înaintau spre București, rămășițele viteazului au fost incluse în tezaurul țării, transportat în Rusia un an mai târziu. Au revenit în țară în 1918, iar în anul următor au fost reșezate la Mănăstirea Dealu.

Pe lespezile sarcofagului fuseseră scrise, în anul 1912, numele localităților unde Mihail Viteazul a purtat bătăliile sale precum și cuvintele „În așteptarea împlinirii scripturilor neamului”. Scripturile împlinindu-se prin Marea Unire din 1918, domnitorul și-a căpătat în sfârșit odihna veșnică, refuzată vreme de peste trei secole.

Profu'

O zi însoțită, după o dimineață posomorâtă

Când, într-o dimineață posomorâtă de la început de noiembrie am pornit de acasă, în minte s-au involburat gânduri, amintiri. Când m-am îndreptat spre școala unde am predat 22 de ani, inima a început să-mi bată mai tare. Deși

sunt pensionară, am fost invitată iarăși aici, să fac parte dintr-un juriu, să apreciez activitatea școlilor. Intrând prin poarta școlii, parcă mi-am regăsit vechea casă părintească, toată clădirea m-a cuprins cu atmosfera ei familiară. În vitrine, mărturii emoționante ale trecutului și dovezi ale meritului prezentului. Iar șirul impresiilor plăcute a continuat. Un om drag, pe care-l stimez deosebit de mult, m-a întâmpinat cu căldură – doamna dr. Maria Gurzău Czeglédi, directoarea școlii românești din Giula. Firea ei călduroasă pătrunde școala și radiază prin întreaga

atmosferă a instituției. Și am ajuns în miezul unei acțiuni care urmează să devină tradițională, care a fost temeinic pregătită, bine organizată, așa cum ne-am obișnuit din partea doamnei directoare. La întâlnirea din 7 noiembrie au participat cu elan elevii din Apatu, care au adus cu ei o „Șezătoare” și „Obiceiuri de Crăciun”. Școala generală din Giula, cursul inferior, s-a pregătit cu două piese: „Cei trei fluturași” și „Magazinul jucăriilor”. Micherechenii au adus la concurs o prelucrare a povestirii „Popa și țaganul” de Vasile Gurzău și monodrama „Matei și opincarul”. Președinta juriului a fost etnografa Emilia Martin, secondată de profesoara de română în pensie Iuliana Jurău Rad și o învățătoare pensionară, subsemnata.

Piese au fost minuțios pregătite și bine interpretate, costumele au fost confecționate cu multe idei originale, iar acompaniamentul muzical, mișcările și dansul s-au potrivit tocmai cu atmosfera pieselor, care în acest fel au devenit plăcute, atractive. Prin conținutul lor, piesele interpretate au fost atractive, plăcând și interpreților, la care s-a văzut că au jucat cu mare plăcere.

re. Încă un lucru trebuie remarcat neapărat: dacă textul este frumos, potrivit vârstei copilului, atunci elevul îl învață cu plăcere, îl rostește cu dicțiune curată, cu intonație corectă. După ce toate producțiile au fost merituoase în felul lor, juriul a fost într-o situație delicată – ca de obicei. Totuși

s-a putut face o apreciere justă, când copilașii ciclului inferior și elevii din Apatu au primit câte-un premiu special, iar premiul întâi a revenit categoric micherechenilor. Lauda juriului s-a îndreptat și spre profesorii însuflețiți, care au instruit copiii cu pricepere și trageră de inimă.

Nu putem decât să felicităm echipele și profesorii lor, exprimându-ne părerea de rău că celelalte școli românești au fost pasive față de această inițiativă. Sperăm că succesul de acum îi va îndemna și pe ceilalți profesori și elevi la o activitate teatrală viitoare.

Irina Ruja

În ziua de 6 noiembrie a avut loc o mică festivitate la grădinița din strada Galamb din Giula. Această serbare a fost organizată în special pentru copiii de aici, prin sădirea a doi pomi, ca simbol al înțelegerii și al

Sădirea pomilor la grădinița din Giula

conviețuirii prietenești a celor două grupe de copii, români și unguri, din grădiniță. Cele două grupe se

înțeleg de minune, asta și datorită bunei educații primite din partea educatoarelor. Un pom a fost oferit de dr. Petru Martin, iar celălalt de dr. Tiberiu Martin, doi medici români din oraș – am aflat de la conducătoarea grădiniței Cornelia Taga Mihăiescu.

Am mai aflat cu bucurie că părinții copiilor din această grădiniță sponsorizează mult această instituție de învățământ preșcolar. Toate aceste gesturi sunt lucruri frumoase și bine primite din partea personalului grădiniței.

Festivitatea de sădire a pomilor a cuprins un program foarte frumos și bine pregătit de copiii din grădiniță, care au cântat și au spus poezii cu însuflețirea pe care o au numai cei mai

mici. Ei au cântat printre altele și cântecul „Se uscă nucul...”, despre care doamna Mihăiescu mi-a dat explicații. Când dansa a ajuns la această grădiniță, și atunci au sădit un nuc, care, din păcate, s-a uscat. Tocmai de aceea s-au bucurat cu toții că acum puteau să sădească

că altul. Dar mai sunt și alți părinți care vor mai aduce pomi fructiferi. Iar când i-am întrebat pe copii, de ce trebuie să sădim pomi, copaci, ei mi-au răspuns natural și logic: ca să avem umbră, ca să fie aerul mai curat, ca să ne dea fructe multe și bune. În final, copilașii au fost răsplătiți pentru osteneala, dar și pentru priceperea lor cu niște pogăcițe.

Laura Martin

Cimitirele, locuri de odihnă și cinstire veșnică

În fiecare localitate, cimitirul înseamnă locul unde sunt îngropați morții, locul de odihnă veșnică a celor decedați, dar și locul unde aceștia sunt pomeniți, fiind cinstiți de rude, prieteni, cunoscuți.

Cimitire vechi, cimitire noi

La Chitighaz sunt mai multe cimitire, ca o mărturie că în această localitate oamenii sunt de diferite confesiuni. Prin urmare, este cimitir pentru romano-catolici, reformați, ortodocși, baptiști și evrei. Iar fiecare cimitir are (sau avea) trăsăturile specifice comunității religioase respective. Cimitirele care mai funcționează azi sunt plasate în hotarul de nord-vest al localității, dincolo de șoseaua ce duce la Medgyesegyháza. Azi cimitirul catolic și cel românesc se află în apropiere, la o distanță de vreo 500 m. Pe vremuri, cimitirul vechi ortodox românesc și cel evreiesc se aflau tot mai la marginea de sud-vest a satului, spre Aletea, paralel cu „Déli Sor”. Mormintele românilor din acest cimitir vechi aveau cruci simple, din lemn cioplit, dar familiile mai înstărite au ridicat decedaților lor și pietre funerare, cruci din marmură și piatră, așa numite „cruce grecești”. Când pe același loc era îngropat și soțul și soția, ei aveau fieca-

re crucea lui. Cimitirul românesc vechi a fost abandonat prin anii șaptezeci. De atunci încoace morții au fost înmormântați în cimitirul nou. Acolo s-a construit în 1980 și o casă mortuară, corespunzând directivelor igienico-sanitare prescise. Acest cimitir relativ nou are intrarea la strada Toldi, iar mormintele se înșiră în ordine, în șiruri drepte.

Obiceiuri funerare

Mormintele din cimitirul nou arată o mare diversitate atât prin formă, cât și prin materialele de construcție folosite. Se mai află aici câteva morminte cu cruci sau stâlpi din lemn cioplit și câteva pietre de căpătâi, dar și multe pietre funerare și cruci din granit, piatră artificială și marmură de diferite culori. Tot mai multe morminte sunt acoperite,

având formă de mare cutie dreptunghiulară, iar deasupra se ridică crucea. Azi mormintele duble nu mai au decât o singură cruce comună (în cazul soților, mai ales). Multe cruci și monumente funerare din acest cimitir au fost făcute de meșteri chitighăzeni, precum *Dumitru Ambruș*, *Gavril Futaki*, *Zsiros Ferenc*.

Inscripțiile cuprind în afară de numele decedaților și datele de naștere și de deces, iar la femei, de obicei și numele de fată. La sfârșit, ca ultim rând scris pe piatra funerară, se poate citi „Fie-i țărâna ușoară” sau „Odihniți în pace”. Soții sunt înmormântați împreună, într-un singur mormânt, sub un monument funerar comun.

La Chitighaz, cimitirul și mormintele sunt frumos îngrijite, ca un semn de pietate și de cinstire a urmașilor, pentru care îngrijirea mormintelor înaintașilor este o îndatorire morală.

Cinstirea morților

La românii din Chitighaz, ca în general la românii ortodocși, spre deosebire de catolici, cinstirea morților se leagă de prima săptămână a postului de Paști, de Sfântul Toader și de Lunea Paștilor, a doua zi de Paști fiind numită și Paștile Morților. Ceremonia praznicului din cimitir este oficiată de preot. În această zi de luni, oamenii duc la cimitir colac, vin, ouă roșii, lumânări, punându-le pe morminte. După ce preotul ține o slujbă de pomenire, sfințește pe rând mormintele familiilor care și-au adus darurile la mormântul celor dragi. Darurile aduse și apoi sfințite se împart apoi ca pomană celor săraci. „Paștile Morților” e o veche tradiție ortodoxă care se trage din credința vieții veșnice și din motivul păgân arhaic al hrănirii morților.

În zilele noastre, deși credincioșii români mai respectă acest vechi obicei creștin ortodox, au preluat de la ungurii catolici din sat obiceiul cinstirii morților și de „Ziua Morților” din 2 noiembrie. Din secolul al XIX-lea s-a răspândit și un alt praznic bisericesc catolic, sărbătorirea „Tuturor Sfinților”, care se cinstește de 1

noiembrie. Pentru aceste zile, oamenii primesc mormintele decedaților lor, apoi se depun cununi de flori și jerbe și se aprind lumânări și candelă pentru pomenirea morților.

În localitățile cu populație mixtă, de mai multe naționalități și mai multe confesiuni, sărbătorile bisericești și ritualurile religioase s-au amestecat, s-au preluat, dovedind o interferență deosebită. O asemenea modificare o înseamnă pentru

mulți români ortodocși tot mai cinstirea Zilei Morților de la începutul lunii noiembrie. E bine că se preia acest obicei, căci în acest fel se primește cimitirul, decedații primesc o cinstire deosebită și lumea se duce mai des la cimitir. Dar acest obicei de dată mai recentă să nu împiedice pe nimeni să nu-și cinstească decedații și cu alte ocazii, dar mai ales în ziua tradițională a credincioșilor ortodocși, de Paștile Morților. Maria Sarca Zombai

Comemorare la Apateu

La fel ca în cele mai multe comune și orașe din țară, și la Apateu oamenii și-au amintit la începutul lunii noiembrie de consătenii căzuți pe câmpurile de lupte în cursul războaielor mondiale. La monumentul eroilor din fața primăriei au depus jerbe de flori școlare și reprezentanți ai instituțiilor, organizațiilor, partidelor locale, dar au depus buchete de flori și câțiva localnici, amintindu-și cu ochii înlăcrimați de rudele și strămoșii lor. V. J.

Prezentare de carte la Institutul Cultural al României de la Budapesta

În prezența lui *Călin Fa-bian*, ambasador al României la Budapesta și a unui public numeros și receptiv, Institutul Cultural al României de la Budapesta a organizat, în data de 4 noiembrie, prezentarea volumului „XIII+I Dialoguri despre relațiile maghiaro-române” de *Farkas Jenő*, profesor la Catedra de Limbă și Literatură Română a Universității Eötvös Loránd din Budapesta. Cartea a apărut în anul 2003 la Editura Palamart, editură condusă de domnia sa și care prin multiplele traduceri din literatura română oferă cititorului maghiar posibilitatea de a cunoaște diversitatea gândirii intelectuale românești.

După cuvântul de deschidere rostit de *Mircea Opriță*, directorul-gazdă, istoricul literar, *Pomogáts Béla*, fost președinte al Uniunii Scriitorilor din Ungaria, a vorbit despre această carte deosebită, importantă pentru cunoașterea relațiilor intelectuale româno-maghiare. Domnia sa a accentuat nevoia dialogului sincer maghiaro-român care mult timp a lipsit, a vorbit despre personalitățile care apar în această carte, despre istoricul încercărilor de apropiere intelectuală între cele două părți. A amintit despre durerile juste, resimțite de cele două popoare, datorită încercărilor grele ale istoriei. S-au trecut în revistă încercările de reconciliere din partea lui *Mircea Dinescu* și *Göncz Árpád* după căderea Cortinei de Fier. S-a vorbit despre întâlnirea intelectualilor români și maghiari, din martie 1990 de la Budapesta, sub președinția

scriitorului *Gabriel Liiceanu*, stopată de evenimentele de la Târgu-Mureș. S-au evocat personalități române care s-au solidarizat cu Revoluția Maghiară din 1956: *Nicolae Balotă*, *Ștefan Augustin Doinaș*, *Vasile Voiculescu*, care au înfruntat închisorile comuniste pentru poziția lor demnă față de Revoluția din Ungaria.

Intercalat, *Fejér Izabella* a recitat zguduitorul poem „Dincolo de carne și sânge” de *Vasile Voiculescu*, poem care evocă Revoluția Maghiară din 1956, pentru care scriitorul român a stat opt ani în închisorile comuniste. Aceeași *Fejér Izabella* a mai recitat poezia „Valer” de *Áprily Lajos* despre tinerii români căzuți în luptă, în primul război mondial (1917) în Italia.

Pomogáts Béla a revenit în discursul său reamintind sinceritatea acestui volum deosebit, care arăta deschis că intelectualii celor două țări își găsesc puncte comune de comunicare dacă nu ar fi permanenta teamă de politic.

Încheind cu elogiul acestor intelectuali români care au înfruntat regimul comunist, scriitorul *Pomogáts Béla* a spus: „Nu rude ci frați ai mei, nu sunt străini de mine, ei sunt frații mei”.

În încheierea serii, *Farkas Jenő*, autorul volumului prezentat, cu un deosebit umor a vorbit mai ales despre editura Palamart pe care o conduce, despre cărțile apărute și perspectivele editurii. Apoi a prezentat volumele editate, traduceri „Hotel Europa” de *Dumitru Țepeneag*, „Așteptându-i pe barbari” de *Eugen Uricaru*, „Istoria civilizației românești” de *Eugen Lovinescu*.

Dialogul cu publicul a continuat după prezentarea volumului la tradiționalul pahar de vin, oferit cu amabilitate de Institutul Cultural al României de la Budapesta.

Mihai Felician Cozma,
Budapesta

David Voniga, sărbătorit în orașul lui natal

„Un preot cu o mare cultură, care lucrează foarte mult, până seara târziu, în biblioteca sa bogată” – așa și-l închipuie cercetătoarea *Elena Csobai* pe cel care a fost *David Voniga*, preot și publicist trecut în eternitate cu 70 de ani în urmă. Sâmbăta trecută, în ziua de 8 noiembrie a avut loc la sediul din Giula al Uniunii Culturale o întrunire comemorativă, care a avut menirea să cinstească amintirea lui *David Voniga*. Oaspeții cenaclului au fost reprezentanții Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, Prea Sfințitul Episcop *Sofronie Drincec*, pr. vicar *Pavel Ardelean*, dar au sosit și rudele fostului părinte *Voniga*, printre care am recunoscut-o pe nepoata *Aurica Voniga*, fiica fratelui lui *Voniga*. Dânsa trăiește și azi în orașul Giula. Au mai fost de față cadre didactice și cercetători, dar a participat la eveniment și o delegație din Giroc (România), condusă de directorul *Octavian Gruia*, cu toții fiind invitați ai Comunității Cercetătorilor și Creatorilor Români din Ungaria.

La deschidere, dr. *Maria Berényi*, directoarea Institu-

tului de Cercetări a vorbit despre viața și activitatea lui *David Voniga*, apreciind activitatea lui deosebit de bogată de animator cultural, poet, ziarist, preot și scriitor bisericesc. Din prelegerea doamnei *Berényi* am putut afla, printre altele, că

preotul ortodox născut la Giula a slujit decenii la rând în biserica din localitatea Giroc din România, depunând și în această comună bănățeană o activitate foarte rodnică.

După aceea, cercetătoarea *Elena Csobai* a prezentat rolul lui *David Voniga* în presa românească a timpului și în lumina tipăriturilor de azi. Pentru românii din Giula și toată Ungaria de azi, numele lui *David*

Voniga trebuie să fie cunoscut și apreciat îndeosebi pentru că el a fondat unica revistă românească din Giula în secolul al XIX-lea. „Lumina”, a apărut între decembrie 1894 – 28 iunie 1895. *Voniga* a fost unul dintre cei mai distinși și mai productivi publiciști ai vremii, fiind redactorul și colaboratorul mai multor reviste din Banat și Crișana. Apoi, Doamna *Csobai* ne-a prezentat două articole scrise de publicistul sărbătorit. Am mai fost informați de *Elena Csobai* că acest fiu al orașului Giula a fost, printre altele, și președintele Asociației de lectură, înființată în anul 1886.

Cinci elevi ai Liceului Românesc din Giula, *Simona Forogău*, *Maria Coz-*

ma, *Ildiko Rocsin*, *Beniamin Pop* și *Ioan Ruja* au oferit un mic recital literar, talmăcind poezii ale renumitului animator cultural.

Apoi, asistența a avut posibilitatea să se oprească la fotografiile și documentele aranjate în expoziția despre viața și activitatea lui *Voniga*, vernisată în holul Uniunii. În încheiere, oaspeții au fost invitați la o masă comună.

L. M.

Foaia românească
poate fi citită
și pe Internet
www.foaia.hu

Cele mai frumoase texte comentate (12)

Lucia Borza:

Te caut...

confesiune lirică ♦ conturul amintirii ♦ prezența-absență

Te caut
în versurile vechilor seri,
te caut
în sfaturile zilei de ieri,
te caut
în orice față arsă de soare,
te caut
în orice privire cald zâmbitoare,
te caut
în al vremii nesfârșit ropot,
te caut
în triste ecouri de clopot,
te caut
în al tămiei fum albăstrui,
te caut
în lumânări cu flăcări gălbui,
te caut
în lacrimile mute-ale durerii,
te caut
în zorii de-azur ai învierii,
te caut
în licăriri sfinte de stele,
te caut
în farmecul viselor mele,
te caut
într-o poveste uitată,
te caut
sub recea țărână, o, tată!

I. Interpretarea textului

Lucia Borza scrie o poezie confesivă, construită în general pe evocare, amintire sau rememorare a unor momente și figuri din existența trăită în locurile natale. Textele capătă pe alocuri un aer de prospețime a memoriei, fiindcă reperele amintirii sunt cât se poate de materiale și concrete, iar figurile copilăriei de altădată sunt prezențe vii în poem. Locuri, oameni, satul, prin care s-au intersectat destinele celor doi stâlpi ai existenței poetului, tata și mama, devin locurile preferate din poezia Luciei Borza. Ele capătă, pe calea poeziei, valoarea unui topos* intim, care alimentează resursele unui lirism confesiv, puternic marcat de stări și nostalgii nestinse. Prospețimea amintirii aduce cu sine și o prospețime a mărturisirii, credibilă sub aspect estetic*, tocmai fiindcă memoria suprapune un timp și un spațiu al trecutului bogat și senin peste momentul actual al evocării, încât ființele care populau cândva satul și existența poetului-copil, viețuiesc prin veșnicirea lor lirică.

Poemul de acum *Te caut...* se construiește pe o mișcare de înaintare în căutarea imaginii tatălui, o căutare pe calea poeziei, până la un punct final al găsirii. De fapt, o re-găsire a propriei identități prin identitatea recompusă a figurii tatălui. Între starea aceasta a căutării înverșunate, cu tenacitatea* chemării prin amintire și la capătul ei constatarea rezultatului, o realitate a absenței definitive a tatălui, se clădește edificiul poemului. E o construcție pe verticală, rezultată din înălțarea momentelor orizontale ale evocării, care, la rândul lor, se distribuie bipolar*. De o parte verbul abundent „te caut”, de cealaltă componentele nominale* ale portretului proiectat pe evenimente, stări, situații. Astfel concluzia „te găsesc” apare dublu ipostaziată, un posibil răspuns-răspaltă venit după o îndelungată căutare a trecutului, dar și ca o realitate a prezentului faptic, închide re-a actului căutării.

În ce privește distribuția portretului, organizată spațial și temporal, pe elementele cadrului peisagist și ale momentelor care alimentează amintirea eului poe-

tic, textul urmează o traictorie circulară, simetrică. Traseul urmează orizontul depărtat al amintirii, poposește în partea de mijloc la universul casnic și domestic, pentru ca, la capăt, să revină la depărtarea în spațiu și timp. Acestui drum al evocării îi sunt atașate fragmentar situații, fapte, oameni care au făcut cândva parte din existența cotidiană a tatălui și a copilului. În poezie, aceste frânturi de portret au rolul de a recompuce imaginea-icoană a tatălui, printr-un joc al reperelor de contur, în care figura tutelară* a celui iubit și dispărut se regăsește în imaginea prezent-absenței. O alternanță între concret și abstract, real și ireal, veghe și vis. Căci, prezența se refăce prin adaosurile concretului, devenind aproape reală existența figurii centrale (tatăl), iar absența este susținută în actul activ de căutare și în cel pasiv de găsim tocmai a absenței. În plus, absența se inter pune și în momentele fragmentare ale evocării, momente care țin deja de actul rememorării. Această imagine-icoană, recompusă la granița dintre trăire și iluzia trăirii, mizează

pe jocul contrariilor în sinteză ale stărilor poetice. Inventarul proiecțiilor portretului pe cadru aparține stărilor nostalgice ale amintirii și evocării, o melancolie* plăcută la îndemâna poetului, aflată în relație cu starea de tristețe și sentimentul dispariției definitive în moarte a celui evocat. Concretul imediat, domestic, al acestui topos poetic, vine din inventarul evenimentelor satului, la care tatăl a fost centrul acestei lumi, trăind stările oamenilor (munca, „fața arsă de soare”, bucuria, „privire cald zâmbitoare”), rostul timpului scurs („al vremii nesfârșit ropot”), ceremonialul slujbelor în biserică („al tămiei fum albăstrui”) și al momentelor și stărilor majore din comunitate (învierea, „zorii de-azur ai învierii”, suferința, „lacrimile mute-ale durerii”). Abstractul, adică proiecția în poveste, ireal și vis, are suport în starea absenței-prezență: de la sfaturile tatălui către copil („sfaturile zilei de ieri”) la credința viețuirii prin steaua fiecărui om („licăriri sfinte de stele”) ori prin proiecția în imaginea onirică* („farmecul viselor mele”), până la personajul bun din poveste („o poveste uitată”). Propoziția finală a poemului nu face decât să instituie realul dureros al absenței, prin concretul rece și uniform al pământului-mormânt al tatălui („te găsesc/sub recea țărână, o, tată!”). Aici s-a risipit orice bucurie a amintirii, entuziasmul eului liric, cu semne ale seninătății și bogăției copilăriei.

II. Mic dicționar explicativ

bipolar,-ă, care se organizează pe două părți distincte aflate în raport de opoziție

estetic,-ă, însușirea unei imagini de a reprezenta, în arte, o lume de obicei armonioasă și plăcută

melancolie, stare complexă a eului, caracterizată prin dor, farmec, bucurie, cu o ușoară undă de regret și tristețe.

nominal,-ă, exprimarea identității individuale prin atribuirea unor nume, exprimate prin substantive

oniric,-ă, stare de vis și reverie, caracterizată prin transferul din timpul real în cel al visului. Termenul vine de la numele zeului visului Oniris

tenacitate, însușirea individului uman de a nu renunța la un ideal, caracterizată prin activitate intensă și constantă

topos, termen ce exprimă ideea de spațiu poetic, alcătuit din inventarul părților constituente, care compun universul specific al poeziei unui poet. Termenul de origine grecească desemna la origine *topod*, adică locuri comune

tutelar,-ă, calitatea de a fi o autoritate legitimă și recunoscută în raporturile dintre indivizii unei comunități, cum este cea a familiei, raporturile dintre tată-tutelă și copil-tutelat

Fișa biobibliografică

Poemul apare în volumul *Flori târzii*, Ed. NOI, Giula, 1997, la pag. 13. Acest text se înscrie în aceeași sferă tematică a copilăriei și amintirii, din care fac parte poemele *Oare?*, *Acasă*, *Mama-i moartă*, *Tata*, *De când...*, *Casa din vis*. Repere istorico-literare: C. Munteanu, *Literatura românilor din Ungaria*, în *Annales*, 2000; Daiana Felecan, *Redescoperirea cuvântului primăvărat*, în *România Km 0*, nr. 6, septembrie 2002

ei, trece în durere și amară constatare, un plâns al omului matur, cu semne ale morții, răcelii și indiferenței mormântului.

Structuri și valori stilistice Textul analizat se folosește de o așezare grafică în pagină, printr-o poziționare a verbului de acțiune „te caut”, repetat la fiecare secvență de vers, față de răspunsul actului de căutare, prin prezența substantivelor, îndeosebi, de valoare. Acestea au rol stilistic de metonimii (etonimia singularului pentru plural și invers), cu valoare categorială: **fața arsă de soare**, **privire cald zâmbitoare** – pentru categoria umanului, **al tămiei fum albăstrui**, **în triste ecouri de clopot**, **în zorii de-azur ai învierii** – pentru categoria evenimentelor ceremoniale din sat. Folosirea verbelor doar la prezent indicativ („te caut”, „te găsesc”) exprimă această dualitate a timpului, un timp permanent al căutării pentru primul verb (timp poetic) și unul închis al găsirii pentru al doilea verb (timp uman). Alternanța concret-abstract, real-ireal, e dată de utilizarea simetrică a substantivelor din câmpul vieții casnice și bisericesti (sfaturi, fața arsă de soare, clopot, tămiea) și din cel al vieții spirituale și culturale (versuri, trecerea timpului, farmecul viselor, poveste uitată). Însăși moartea e folosită ca metonimie, prin substituția actului prin agentul său purtător, „recea țărână”. Explozia durerii despărțirii definitive apare în finalul poeziei prin această adresare directă imaginii tatălui, substantivul în vocationul persoanei a II-a, dublat de interjecția suspinului „o, tată!”

prof. dr. Cornel Munteanu,
Budapesta

Zmăuaica și cile șasă fete

(Poveste din Crișana)

O fost odată o mamă care o avut șasă fete. Când fetele or fost mai mărioare, fiincă or fost tare sărace, mama lor le-o zis:

– *Dacă io-i muri, tâte șasă să mereț dă sclujnice, da' numa tâte la on singur loc să vâ băgaț.*

Așe s-o și-ntâmpat. După ce mama lor o murit, iele s-or luat și s-or dus păstă țări și păstă mări până ce-or ajuns la o pădure mare. Ajungând acolo, o zis una cătă alta să să suie în cel mai înalt arbore din pădure, ca să vadă că în dăpărtare nu iese ceva sat uă oraș încătrău să margă. Da', dă frica că or pica din iel, nici una dintră fete n-o vrut să să suie în arbore. La urmă ce mai mică dintră iele o zis că ie s-a sui.

Suindu-să în vârvu arborelui, fata o văzut în dăpărtare ceva rază dă lumină. Când s-o scoborît din arbore, le-o spus și sorerelor că ce o văzut ie în dăpărtare, și că să pornească pă drumu acela dincătrău o vinit lumina.

Așe or și făcut. Tâte s-or luat la drum și tăt mărșind pînă păduri și pustietăți mare, inde d-abde-ș afla cîteceva dă mîncare. În afară d-asta, tare să temeu și dă animalele sălbatece care, pînă locurile acile, trăieu în număr mare. Așe tăt mărșind iele, odată or ajuns înt-on oraș. Vreme iera cam pă la mneazănoapte și iele, năvând la cine mere în oraș așe tărziu, s-or dus la o casă care să afla tumna la capătu orașului.

În casa inde s-or băgat trăie o zmăuaică cu cile doauă fete pă care le ave. Băgându-să în casă, u-or sălutat pă zmăuaică, zicând:

– *Sara bună, mamă dulce!*

Atunci zmăuaică zice:

– *No-amu, dacă nu așe m-at fi sălutat, dămunt v-ar fi mîncat sânjele cîinii noștri.*

Dup-asta fetele or zis cătă zmăuaică că să le deie loc dă culcat în noapte acie. La una ca asta zmăuaica scoate o teatră dă moară dă su' pat și zice cătă fete să să culce pă ie. Da' înainte dă ce s-ar fi culcat, zmăuaica le spune că și ie are doauă fete mîndre, îmbrăcate în veșminte și țipele dă aur și dă mătăsă, da' iele amu nu-s acasă, ce-s dusă în pădure să culeagă ciuperci. Mai tărziu or vini și iele acasă.

După așe, fetele s-or culcat pă teatră ce dă moară. Adurmind fetele, zmăuaica să dusă ră înt-o cămară ș-acolo o început să ascuțască on cuțit mare, pă care

apoi l-o pus lângă fereasta inde durmeu fetele. Numa că fata ce mai mică n-o putut adormi tătă noapte, așe că ie o auzit zgomotu ce l-o făcut zmăuaica cu ascuțire cuțitului, pă care l-o pus pă fereastă cu gîndu că dimneața are să le omoare pă tâte șasă.

Da' fata ce mică, luînd cuțitu după fereastă, o mărș la zmăuaică și la fetele ii, și pă fete dăloc le-o și omorît. Apoi o ieșit afară din cămară, le-o spus și sorerilor ii că ce s-o-ntâmpat și cu asta s-or și luat la drum, ducând cu iele țipelele, băta și oglinda ce dă aur.

Ajungând iele la țarmu unei mări, păstă care or vrut să treacă, o-nceput să cînte cocoșu cel dă aur adus dă la zmăuaică, zicând:

– *Scoală-te, mamă dulce, că ț-or omorît cile doauă fete și le-o dus țipelele cile dă aur și oglinda dă aur și tâte!*

Auzând voarbele așe, zmăuaica s-o sculat, s-o suit pă o lopată și așe o fujit până la țarmu mării. Da' văzând că fetele amu or fo' trecută păstă mare, zmăuaica s-o mîniat păstă măsura și le-o făgădit că, dacă s-or mai întoarce v-odată p-acolo, le-ar arde în cuptoru în care, d-amu-nante, l-a încălzi numa pîntru iele.

Trecând fetele mare, or ajuns înt-on oraș mare, inde locuieu doi împărat. Fetele or întreat năște oameni că uare la împărași aiște nu le treabă năște sclujnice? Oamenii le-o spus să margă la împăratu cel bătrîn, că la acela d-a bună samă îi treabă. Așe dară fetele s-or dus la împăratu cel bătrîn, da', fiincă aista n-o avut nevoie numa d-o singură sclujnică, or zis că iele numa acolo s-or băga, inde tâte șasă pot servi.

Dup-ace s-or dus la împăratu cel tînăr, care pă tâte șasă le-o primit dă sclujnice. Pă ce mai mică u-o luat dă socăciță, în vreme ce pă cilelalte cinci le-o pus să lucre pă lângă casă. Tătatunci împăratu cel tînăr i-o făgădit la fata ce mai mică că u-a lua dă nevastă dacă i-a aduce dă la zmăuaică țitera și cocoșu cel dă aur. Mai nante o plîns fata, că s-o temut dă zmăuaică, da' mai fîrziu s-o supus cererii împăratului, dăuarece împăratu o zis că nici la biserică n-o lasă să margă până nu i-a aduce țitera și cocoșu dă aur.

Fata s-o luat și s-o dus până ce o ajuns la casa zmăuaicii, s-o băgat în casă, da', dă frică, s-o ascuns înt-on colț, tumna lângă cuptor. Tumna atunce

cota zmăuaica lopata în colț și, văzând-o cole ascunsă, a zis că-i pare tare bine c-o vinit, că tumna pîntru ie o gătat focu din cuptor.

Fata, sărmana, s-o rugat dă iertare, ca să n-o ardă, da' zmăuaica n-o fo' cu mnilă, ce o zis ca să șadă pă lopată ca s-o poată arunca în cuptoru înfocat. Fata s-o apărât că nu ști cum să șede pă lopată, numa dacă i-a arăta zmăuaica. Atunci zmăuaica i-o arătat, apu fata u-o aruncat în cuptor cu lopată cu tăt. Zmăuaica tătă o ars în cuptor!

Dup-aceie fata o mărș în cămara cu bogățiile, o luat cu ie hanele dă aur, diamant și mătăsă, apoi și țitera dă aur și bani năanumărat. Cu tâte aște s-o dus napoi la împăratu cel tînăr. Împăratu, văzând că i-o-mplinit dorința, și că i-o adus și țitera ce dă aur, așe s-o-mbucurat dă tare dă u-o și luat dă nevasă pă fata ce mică. Or făcut o nuntă mare, or trăit o viață fericită și, dă' n-or murit, ș-amu trăiesc.

(După povestirea lui **Florian Pașcu**
Vol. „Folclor românesc din
Crișana și Banat”)

Aneecdote din vechime

Nu-i tătuna

Domitia, nevasta lui Iulius Bassus, odată s-o plîns lui Pasaieus că bărbat-so o părăște dă rău, clipocind că-i zgârcită și că și topancile vechi și folosite le duce să le vîndă.

– *Pă suflet spun* – s-o apărât Iulius Bassus – *io niciodată n-am vorbit d-aște, ce numa că, așe cum să-ntâmplă: la tîrg numa topanci vechi îț cumperi!*

Miros uă sagă

Împăratu Vespasianus o fost tare vestit dăspră rînduiala pă care o ține în armată, și niciodată nu s-o uitat să-i laude pă ostașii care să purtau cinstit și ordonat. Odată on tînăr, amirosînd dă unsuros, o mărș la împărat să-i mulțămască pîntru că l-o numit dă ofițer. Numa că parfumaratu nu-i fo' pă placu împăratului, așe că numa atîta i-o zis:

– *Mai bine ai pute dă sagă dă ceapă!* – și cu asta i-o sfârțat pipărușu dă numire.

Banii n-au sagă

Împăratu Vespasianus o fost și on om șporolitor, așe că dă tâte o născocit numa ca să îmbogățască banca statului. Ficioru lui, cu numele Titus, i-o și aruncat în față că, dară, o dat poruncă că și pîntru folosire clozetelor din piață să să plătească, numa pîntru ca să i-i să sporească venitu. Să vorbește că, odată, când Titus ș-o cerut bani dă tatată-so, împăratu numa cîțva grițari i-o aruncat din venitu din clozete, întrebându-l că tulbură-l saga banilor? La asta o mai adăugat:

– *Banii aiște-s din venitu clozetelor, da' vezi: banii n-au sagă!*

Am citit că...

Pă vremuri, când încă și io lucrăm la colectivă, președintele nost ave un șofer ungur, din satu vecin din apropiere și care, tumna d-aceie, în tătă sara umbra acasă cu mașina colectivă: dacă-i domn mare gazda lui, iel dîrce și nu fiie domn mic? – s-o fi putut gîndi iel, da' băsamă și dăspră președinte o știut unele lucruri dăspră care n-ar fi fost bine să știie și alți, așe dară – io așe cred, – i-o dat voie să folosască mașina colectivă și iel ca cum ar fi a lui. Dăspră asta or știut și alți, poate tăt satu, da' nu tare ne-ntăresat treaba asta, că am avut noi baiurile și gîndurile noaște, da' poate și d-aceie, dăuarece p-atunci asta o fo' suca întră domnii dă la cărna colectivelor.

No-amu dăspră șoferu nost, Nagy Feri la nume, știem noi ș-aceie că-i bun la lucru, da' și dă gură, apu și că-i place să beie, din când în când, ctiar și pă vreme lucrului. Apu ș-aceie să știie dăspră iel cum că dă mai multe uări o avut năcazuri și polițistii julani, da' tădauna o scăpat dă gloabă. Înt-asta, după cum s-o vorovit p-atunci, l-o ajutat și președintele nost, da' și iel o pus brîncă pă hortaci întră renderi – cum îi numem noi p-atunci pă sclujii statului, – așe dară Feri nost o fo' tare încrezut în treburile aște.

Bogăt și dăstul că asta o fo' cam dămunt, d-atunci s-o dăștiințat tâte colectivele din juru nost, pîntră care și a noastă, așe că și Feri o trecut în lume albă a amintirilor. Ce-i drept îi drept, amu, dacă nu-i musai, nici io nu pre amblu pîntră oameni, mai cu samă nu pre am treburi în satu lu' Feri, așe că nu știem io dăspră iel nici macar că trăiește

încă uă nu, că dîr băutură, și pă vremuri, o avut mai multe baiuri...

Da' trăiește. Asta din uisagu județan am aflat, când am dat d-o veste nu pre obișnuită. Îi voarbă că citeșc aci o știre cu titlu că „Și dătoriile să pot moșteni”. Citesc io cît citeșc, odată numa im dau sama că-i voarbă d-on pensionar, cu numele Nagy Ferenc, la care, cândva, i-o fo' murită muiere, ș-amu iel îi dator să plătească și dătoriile nevastii, batăr că ii, în vreme din urmă, nici n-or trăit laolaltă. Aceie nu să ști că dă când nu-s laolaltă, da' aceie am aflat din uisag că la leje nu s-or dat, așe dară pă pipăruș ii încă ierau soț și soție, și că, dăuarece muiere o avut dătorii în bani și din parte ii, pă cum și din parte tătăne-so, – care o murit și mai dă dămunt, – ș-amu iel treabă să plătească cîteva sute dă mii dă forinț, dă-i place, dă nu-i place. Așe sună leje. Bunăuară că, dacă cineva moare și n-are alți prunci dăcît o fată, fata moștenește. Da' dacă și fata moare, atunci nu numa bunurile și avere, ce și dătoriile rămân pă capu bărbatului.

Sîncer să fiu, io nu tumna așe am cunoscut leje asta, da' să poate că io nu-m aduc bine aminte dă treburile aște. Da' s-ar pute întâmplași că nu tumna așe-s tâte cum le-or pus în uisag. Nu știu. Da', aducându-m aminte dă Feri, m-o vinit în minte ș-o zicală din bătrîni: „Dumnezeu nu bate cu băta!”

După părere me, asta s-ar potrivi și la Feri nost.

Vă dorește sănătate cît mai bună și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

Fotbal

Evoluția rușinoasă a dinamoviștilor
și eroismul Stelei

Cele două formații românești, prezente încă în a doua etapă a Cupei UEFA, în cele două meciuri jucate cu adversari grei, au reușit să adune un singur punct. Dinamo a capitulat în fața lui Spartak Moscova. Cu victoria la scor, 4-0, a rușilor, calificarea este deja jucată. Cu toate că n-a reușit să învingă pe teren propriu, Steaua a îndulcit gustul amar lăsat de Dinamo. În bătăliile din Ghencea, elevii lui Victor Pițurcă au jucat de la egal la egal cu vedetele de la Liverpool, dirijate de Gerard Hüller.

Dinamo s-a adâncit
în somnul de iarnă

„Cu simțurile înghețate și cu blana zbârlită a neputință, »câinii« au suferit până la durere...”, califică evoluția dinamoviștilor cotidianul ProSport. Echipa lui Ioan Andone s-a pregătit pentru partida din Moscova cu încredere în sine, alimentată de dubla victorie cu Sahtyor Donețk. Dar ori rușii sunt mult mai buni decât ucrainenii, ori Dinamo n-a reușit să-și repete prestația din prima etapă. Era o partidă jucată pe un stadion ultramodern și pe un gazon impecabil, în care formația din București n-a avut nici măcar o mică șansă ca să facă față atacurilor vehemente ale gazdelor. Mobilitatea vedetei Egor Titov completată de o tehnicitate scilicitoare, a făcut să se dezechilibreze sistemul defensiv de la Dinamo, creându-se numeroase culoare pentru mijlocași sau pentru atacantul sârb Pianovici. Acesta a reușit să spargă defensiva adversă chiar de două ori, în minutele 21 și 62. După 3-0, »câinii« au abandonat orice prudență, dar atacurile lor s-au limitat la încercări ineficiente, și orice mingie irosită s-a transformat în ocazie de gol la poarta lui Delwarte. Portarul belgian n-a strălucit prea mult, dar probabil că era derutat și de apărarea firavă care nu i-a venit de loc în ajutor. Lobul lui Pavlenko, din minutul 72, n-a făcut altceva decât să adâncească umilința și să arate prăpastia mare dintre cele două echipe. Astfel returul de la București, de la sfârșitul lui noiembrie, nu va avea aproape nici o miză.

Dinamo va trebui să se lupte pentru o eventuală victorie de onoare, care ar putea aduce două puncte pentru ridicarea coeficientului UEFA al cluburilor românești.

Luptă eroică în noroi
și atmosferă de zile mari
pe Stadionul Steaua

Ploaia torențială din zilele premergătoare meciului, care a revenit și în timpul confruntării, a transformat terenul într-o mare de noroi. „Un gazon care scuipa apa prin toți porii...Vremea a fost englezească, terenul românesc.”, - notează cotidianul Gazeta Sporturilor. În prima repriză, Steaua a practicat jocul defensiv cu care ne-am mai obișnuit, obsesia antrenorului Victor Pițurcă fiind: numai să nu primim gol. În acest caz este oarecum de înțeles, pentru că pe partea adversă se afla Gerrard, Kewell, Murphy sau Diouf. Numai că golul lui Traore a dat peste cap toată tactica defensivă, pentru că reușita în deplasare a obligat gazdele să iasă mai mult în atac, riscând

în apărare. Și - vezi minune - elevii lui Pițu au și știut să construiască, chiar dacă trebuia să o facă împotriva unei echipe europene de top. În a doua parte a jocului, mijlocul terenului a fost asediat de roș-albaștri. Florentin Dumitru, Mirel Rădoi, Pompiliu Stoica sau Nana Falemi au reușit să controleze posesia mingii, mirându-i vizibil pe cei de la Liverpool prin dăruirea totală cu care s-au aruncat în luptă pentru egalare sau o eventuală victorie. Și o mutare inspirată al lui Pițurcă a adus mult doritul gol egalizator. Mijlocasul Pitu a intrat în locul lui Boștină, și doar după, câteva minute petrecute pe teren l-a servit excelent pe Claudiu Răducanu, acesta aflându-se singur în fața portarului Dudek. Veritabilul atacant al Stelei a înscris câte o dată în fiecare meci disputat cu englezi. Două goluri împotriva lui Southampton și unul cu Liverpool. Deocamdată! În returul din Anglia, »militarii« au nevoie mai mult decât oricând de măcar un gol. În ultimul sfert de oră, Steaua a dominat net, dar în afară de trei ocazii de gol n-a reușit să mai înscrie. Totuși, cei 25.000 de suporteri care au creat o atmosferă emoționantă, au asistat la o confruntare bărbătească, cu un rezultat redevabil. Dă de gândit ce fel de joc s-ar fi putut declanșa pe un gazon ca lumea. Pentru că este păcat ca o echipă cum e Steaua să fie condamnată la luptă în mocirlă, în loc să aibă posibilitatea să-și arate adevărata valoare în condiții demne unei cupe europene. În astfel de condiții, poate nu pare paradoxal că returul de la Liverpool s-ar putea să nu fie atât de greu ca în Ghencea.

Victor Pițurcă, adeptul
fotbalului defensiv

Pagină realizată de Ștefan Crâsta

Lordănescu a anunțat
lotul cu Italia

Lotul României

Portari: Bogdan Lobonț (Ajax), Emilian Dolha (Rapid)

Fundași: Cristian Chivu (AS Roma), Flavius Stoican (Sahtyor Donețk), Adrian Iencsi (Rapid), Iulian Miu (Bursaspor), Răzvan Raț (Sahtyor Donețk), Ionuț Rada, Ionuț Stancu (ambii Univ. Craiova)

Mijlocași: Mirel Rădoi (Steaua), Daniel Pancu (Beşiktaş), Dorinel Munteanu (Wolfsburg), Florentin Dumitru (Steaua), Mihăiță Pleșan (Univ. Craiova), Nicolae Dică (FC Argeș), Andrei Cristea (FCM Bacău)

Atacanți: Florin Bratu (Galatasaray), Ionel Ganea (Bursaspor), Adrian Mutu (Chelsea), Nicolae Mitea (Ajax), Claudiu Răducanu (Steaua), Ciprian Marica (Dinamo)

Selecționata României va juca duminică, jocuri un meci amical cu reprezentativa Italiei, calificată pe primul loc din grupă la Euro 2004. Partida se va disputa în Italia și face parte din programul de pregătire a »tricolorilor«, care au ratat calificarea la turneul final european, însă au început construirea lotului pentru preliminariile Campionatului Mondial 2006. Formația lui Anghel lor-

dănescu este suprasolicitată cu la 16 noiembrie, amicale. Invitațiile vin de la naționale redevabile europene, cum este Germania, Spania sau Anglia, acestea dorindu-și ca parteneri de pregătire pe români. Deci se pare că elevii lui Lordănescu nu vor duce lipsă de adversari nici în primăvară. »Generalul« a anunțat lotul pentru amicalul de la Ancona încă la începutul acestei săptămâni.

Mutu s-a războit
cu Mihailovici

Meciul Lazio-Chelsea, desfășurat săptămâna trecută în Liga Campionilor a adus un duel special între atacantul român de la Londra și fundașul sârb de la Roma. Duelul s-a transformat într-o luptă crâncenă, lipsită de orice sportivitate. Sinișa Mihailovici, probabil s-a enervat pe Adrian Mutu, pentru că n-a reușit să țină pasul cu acesta. Românul a jucat deosebit de ambițios. Și în pofida faptului că n-a reușit să marcheze, fiecare mișcare a lui a însemnat un pericol pentru gazde. La primul gol al londonezilor, după o pătrundere inspirată pe flancul stâng a pasat decisiv lui Crespo, care a înscris cu călcâiul. Duelul l-a lansat Mutu, cu o intrare tare la sârb. Cu puțin timp mai târziu, nici Sinișa n-a rămas dator. Când românul era căzut pe gazon, i-a tras un șut discret în tibie. La asta urmau aplauzele ironice ale lui Mutu, care apoi l-a mai lucrat cu cotul pe ad-

versarul său, la o fază fixă. După ce s-a încheiat faza, Mihailovici s-a apropiat de el și - pur și simplu - l-a scuipat în ceafă. Arbitrul nu a observat nimic din cele petrecute între cei doi, însă toate astea au fost surprinse de camerele de luat vederi.

Conflictul n-a mai durat mult în repriza secundă, pentru că fundașul de 37 de ani de la Lazio, în numai două minute a acumulat două cartonașe galbene și arbitrul l-a eliminat din joc. Comportamentul nesportiv al jucătorului i-a costat mult echipei sale, care în inferioritate numerică n-a mai putut face față vedetelor londoneze dezlănțuite, partida terminându-se cu scorul de 0-4. Din cauza eliminării și - mai ales a gestului nesportiv de a-l scuipa pe un coleg - Sinișa Mihailovici a fost suspendat pentru opt meciuri, în Liga Campionilor și urmează să plătească și o amendă piperată.

Următoarele
meciuri

15 noiembrie (sâmbătă)
Békésszentandrás-Bătania 13.00
Mezőkövácsháza-Micherechi 13.00

9 noiembrie (duminică)
Salgótarján-Giula 13.00
Aletea-Körösladány 13.00

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal

Campionatul NB II.
Giula-Sátorajuhely 2-1
Campionatul Județean, Bichiș, div. I.
Micherechi-Szeghalom 3-3
În cazul partidei din săptămâna trecută Gáboros-Micherechi, care a fost întreruptă, s-a stabilit rezultatul de 0-3 pentru oaspeți.
Bătania-Bichiș 0-0
Campionatul Județean, Bichiș, div. II.
Békéscsaba MÁV-Aletea 1-0

ROMÂNIA

Luni 17 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.20 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Caravana premierelor (R) 9.30 Teleshopping 10.00 Jocul planetelor (R) 10.30 Sănătate pentru toți (R) 11.00 Vector III (R) 11.30 Teazar folcloric (R) 12.30 Ultimul stinge lumina! (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Teleenciclopedia (R) 14.30 Pro Patria 15.00 Kronika 16.00 TVR în Direct – dialog cu telespectatorii 16.30 Serial. Sânge de țigan 17.25 Știri 17.30 Ochiul magic 18.00 Jurnal 19.00 Iartă-mă! 20.00 Teatru în serial. Adio, Europa! 21.00 Mașina de tocat 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Profesioniștii 23.30 Film. Vara lui Sam 1.55 Jurnal (R) 2.55 Film. Hidrosfera 4.40 Serial (R) Magnum 5.35 Corect! (R) 5.40 Teleshopping (R).

Marți 18 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.20 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Spectacolul lumii (R) 9.30 Teleshopping 10.00 TVR în Direct (R) 10.30 Agenția de plasare (R) 11.00 Profesioniștii (R) 12.00 Serial. (R). Destine secrete 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Vector III. Magazin științific 14.00 Alege viața! 14.30 Kronika 16.00 TVR în Direct – dialog cu telespectatorii 16.30 Serial. Sânge de țigan 17.25 Știri 17.30 Agenția de plasare 18.00 Jurnal 19.00 Festivalul filmului tău. Mystery Alaska 21.00 Mașina de tocat 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Poveste fără sfârșit 23.30 Film. Bărbatul 1.00 Jurnal (R) 2.00 Film (R) 4.20 Alege viața! (R) 4.50 Serial (R) 5.40 Teleshopping.

Miercuri 19 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.20 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Dincolo de hartă (R) 9.30 Teleshopping 10.00 TVR în Direct (R) 10.30 Agenția de plasare (R) 11.00 Poveste fără sfârșit 12.00 Serial. Destine secrete (R) 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Oamenii ca noi 14.00 Conștiința 15.30 Controversele istoriei 16.00 Serial. TVR în Direct 16.30 Serial. Sânge de țigan 17.20 Știri 17.30 Agenția de plasare 18.00 Jurnal 19.00 Film. Napoleon. Prima parte 20.45 România 1... și filmul 21.00 Mașina de tocat 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Nocturne 23.30 Film. Femeile din Windsor 2.00 Jurnal (R) 3.00 România 1... și filmul (R) 3.15 Film (R) 4.15 Spectacolul lumii (R) 4.45 Corect (R) 4.50 Serial. Magnum (R) 5.40 Teleshopping.

Joi 20 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.20 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Controversele istoriei (R) 9.30 Teleshopping 10.00 TVR în Direct (R) 10.30 Agenția de plasare (R) 11.00 Nocturne (R) 12.00 Serial. Destine secrete (R) 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Aventura sunetelor 14.00 Akzente 15.30 51% Europa 16.00 TVR în Direct – dialog cu telespectatorii 16.30 Serial. Sânge de țigan 17.25 Știri 17.30 Agenția de plasare 19.00 Jurnal 20.00 Telecinemateca. Ascensor pentru esafod 20.40 România 1... și Filmul 21.00 Mașina de tocat 22.00 Jurnal (R) 22.30 Tragerile Joker și Loto 5/40 22.40 Garantat 100% 23.55 Film. Salvarea familiei 1.30 Jurnal (R) 2.30 Film (R) 4.55 Serial (R) 5.40 Teleshopping.

Vineri 21 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.20 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 51 Europa (R) 9.30 Teleshopping 10.00 TVR în Direct (R) 10.30 Agenția deplasare (R) 11.00 Iartă-mă! (R) 12.00 Serial (R) Destine secrete 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 Români fără frontiere 14.30 Ex Libris 15.30 România politică 16.00 Interes general 17.00 Sănătate pentru toți! 17.30 Agenția de plasare 18.00 Jurnal 19.00 Ultimul stinge lumina! 19.30 Film. Napoleon. Partea a doua 21.15 Concert: Nicu Alifantis și ZAN 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Taverna 23.00 Profesioniștii (R) 1.00 Ultimul stinge lumina (R) 1.30 Jurnal (R) 2.30 51% Europa (R) 3.00 Film (R) 4.35 Serial (R) 5.25 Sănătate pentru toți! (R).

Sâmbătă 22 noiembrie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Desene animate 8.00 Întâlnire de basm 9.00 Teleshopping 9.15 Debut 50 plus 10.00 O vedetă populară 11.00 Spectacolul lumii 11.30 Caravana premierelor 12.00 Lumea-n care trăim 13.00 Jurnalul de prânz 13.15 Drumul spre glorie 13.30 Edith Piaf 14.30 Internațional Herald Tribune 15.00 Ora Olimpică 15.30 Drumul spre glorie 16.00 Înainte de zbor. Spectacol de circ 17.00 Teleenciclopedia 18.00 Jurnal 19.00 Surprize, surprize... 20.10 România 1 și strada 20.20 Surprize, surprize... 21.10 România 1... și strada 21.20 Surprize, surprize... 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Reflecții rutiere 22.30 Film. Împărat și asasin. Prima parte 23.50 Drumul spre Glorie (R) 1.00 Spectacolul lumii (R) 1.30 Jurnal (R) 2.30 Lumea-n care trăim (R) 3.30 Aventura sunetelor (R) 4.05 O vedetă populară (R) 4.55 Caravana premierelor (R) 5.25 Teleshopping.

Duminică 23 noiembrie

6.00 Universul credinței 7.30 Desene animate 8.30 Jocul plantelor 9.00 Dincolo de hartă 9.30 Viața satului 11.00 Teazar folcloric 12.00 Cafeneaua politică 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Fotbal: Rapid – Apulum 15.00 Drumul spre glorie 15.15 Serial. Felicity 16.05 Bravissimo! 18.00 Jurnal 19.00 Serial CSI – Investigații 19.55 România 1... și strada 20.00 Drumul spre glorie 21.00 Minutul 91 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Tragerile Loto 6/49 și Noroc 22.25 Film. Împărat și asasin. Partea a doua 23.55 Garatant 100% (R) 1.10 Jurnalul de noapte 2.10 Corect! (R) 2.25 Cafeneaua politică (R) 3.10 Internațional Herald Tribune (R) 3.40 Corect Show! (R) 3.55 Bravissimo! (R) 5.40 Teleshopping.

TVR

Luni 17 noiembrie

6.00 Televiziunea, dragostea mea (R) 7.00 Telegurnal 7.30 Arca lui Noe (R) 8.00 Documentar (R) 8.30 Memoria cărților (R) 9.30 D'ale lu' Mitică (R) 10.30 Film puzzle (R) 11.15 Veni, Video, Vici! (R) 11.30 Zestrea românilor – Țara Gorjului 12.00 Știri 12.15 Piersic show (R) 14.00 Primul pas 15.30 Atlas (R) 15.30 Eco – Magazin 16.00 Știri 16.10 Serial. Saint Tropez 17.05 Izvoare. Hora mare a Vrancei 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telegurnal 19.30 Auto club 20.00 Serial. Rauzan 21.00 Teatrul. Festivalul Național de Teatru 23.00 Serial. Mafia din Sankt Petersburg 0.10 Telegurnal (R) 0.30 Serial (R). Saint Tropez 1.20 Film (R). Agatha 3.00 Serial (R). Mafia din Sankt Petersburg 4.00 Auto Club (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Eco (R) 5.30 Medalion de interpret (R).

Marți 18 noiembrie

6.00 Izvoare (R) 7.00 Telegurnal 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rauzan 9.30 Tonomatul DP 2 11.30 Top Sport (R) 12.00 Știri 12.15 Magazinul studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Emisiune în limba germană 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Documentar 16.00 Știri 16.10 Serial. Saint Tropez 17.00 Istoria civilizațiilor 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telegurnal 19.30 Puls 2003 20.00 Serial. Rauzan 21.00 Film. Agentul din umbră 22.45 Serial. Polițiștii de la „Blue Murder” 23.45 Veni, Video, Vici! (R) 24.00 Telegurnal (R) 0.30 Serial (R). Saint Tropez 1.20 Film (R) 3.00 Serial (R). Polițiștii de la „Blue Murder” 4.00 Documentar (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Ferma (R).

Miercuri 19 noiembrie

6.00 Documentar (R) 7.00 Telegurnal 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rauzan 9.30 Tonomatul DP 2 11.30 Puls 2003 (R) 12.00 Știri 12.15 Magazinul studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Ușa turnantă 15.00 Conferința de presă 16.00 Știri 16.10 Serial. Saint Tropez 17.00 Documentar 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telegurnal 19.30 Acces la succes 20.00 Serial. Rauzan 21.00 Film. Aventurile locotenentului Sharpe 23.00 Eurofotbal 24.00 Telegurnal (R) 0.30 Serial (R). Saint Tropez 1.20 Film (R). Aventurile locotenentului Sharpe 3.05 Eurofotbal 4.00 Voci (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Conferința de presă (R).

Joi 20 noiembrie

6.00 Documentar (R) 7.00 Telegurnal 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rauzan 9.30 Veni, Video, Vici! (R) 10.00 Rugby 11.45 Veni, Video, Vici! 12.00 Știri 12.15 Magazinul studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Cafeneaua imaginară 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Enigmatica Terra 16.00 Știri 16.10 Serial. Saint Tropez 17.00 Povestiri Incredibile 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telegurnal 19.30 Insolit 20.00 Serial. Rauzan 21.00 Film. Unchiul din America 23.00 Serial. Nemuritorul 24.00 Telegurnal (R) 0.30 Serial (R) Saint Tropez 1.25 Film (R). Unchiul din America 3.10 Serial (R) Nemuritorul 4.00 Enigmatica Terra (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Pescar hoinar (R) 5.30 Atlas (R).

Vineri 21 noiembrie

6.00 Povestiri Incredibil (R) 7.00 Telegurnal 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rauzan 9.30 Tonomatul DP 2 11.30 Insolit (R) 12.00 Știri 12.15 Magazinul studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Împreună în Europa 15.00 Autostrada Banilor 15.30 Istorie arheologie 16.00 Știri 16.15 Diplomatic club 17.00 Via Sacra 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telegurnal 19.30 Barometru 20.30 Semne 21.00 D'ale lu' Mitică 22.00 Film. Nu-mi frânge inima 23.45 Veni, Video, Vici! 24.00 Telegurnal (R) 0.30 Diplomatic club (R) 1.15 Film (R) 3.00 Autostrada Banilor (R) 3.30 Documentar (R) 4.00 Istorie și arheologie (R) 4.30 Știrile serii 5.00 D'ale lu' Mitică (R).

Sâmbătă 22 noiembrie

6.00 Via Sacra (R) 7.00 Lecția de privit 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Ora fără Catalog 9.30 Top Sport 10.00 Rugby 11.45 Veni, Video, Vici! 12.00 Concurs de Fidelitate 12.30 Atenție, se cântă! 14.00 Film puzzle 14.45 Viață în sălbăticie 15.45 Alea cu Ghimpi 16.00 Televiziunea, dragostea mea 17.00 Săptămâna bunilor 18.00 Serial. Stăpânul animalelor 18.45 Telegurnal 19.00 Fotbal: Dinamo București – Poli AEK – Timișoara 21.00 Film. Joc murdar 22.50 Serial. Identitate greșită 23.45 Alea cu Ghimpi (R) 24.00 Telegurnal 0.15 Autografe muzicale 1.20 Fotbal (R) 3.00 Serial (R). Stăpânul animalelor 3.45 Alea cu Ghimpi (R) 4.00 Documentar (R) 5.00 Ora fără Catalog (R).

Duminică 23 noiembrie

6.00 Între cer și deșert 7.00 Pescar hoinar 7.30 Medalion de interpret 8.00 Ferma 9.00 Natura 9.30 Desene animate 10.00 Arca lui Noe 10.30 Serial. Super Rupert 11.00 Clubul Anuței 11.30 Serial. Viață de câine 12.00 Fotbal în sală 13.30 Atlas 14.00 Piersic show 15.45 Alea cu Ghimpi 16.00 Documentar 17.00 Gaudemus 18.00 Serial. Stăpânul animalelor 18.45 Telegurnal 19.00 Vacanță la Roma. Emisiune concurs 20.00 Serial. Cracker – psihologia crimei 21.00 Film. S.O.B. 23.00 Remix 24.00 Telegurnal (R) 0.15 Serial (R) Cracker – psihologia crimei 1.15 Film (R) Joc murdar 3.00 Serial (R) 3.45 Alea cu Ghimpi (R) 4.00 Pescar hoinar (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Între cer și deșert (R).

ÎN LIMBA MATERNĂ

emisiune radiofonică în limba română

17 NOIEMBRIE, LUNI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

18 NOIEMBRIE, MARȚI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.10: „Istoria poporului român” de Neagu Djuvara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

19 NOIEMBRIE, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avanspremieră „Ecranul Nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

20 NOIEMBRIE, JOI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.20: Nota săptămânii de Edda Illyés 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: O șansă istorică: Uniunea Europeană (serial de dr. Alexandru Ardelean) 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

21 NOIEMBRIE, VINERI (redactor: Victoria Cozma)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.50: Revista presei „Foaia românească” 11.55: Avanspremieră „Ecranul Nostru” 11.00: Magazinul „De la 14 la 18 – liceenii” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

22 NOIEMBRIE, SÂMBĂȚĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.00: Party Time – magazin de muzică ușoară 15.00: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58: Încheiere.

23 NOIEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30: Retrospectiva săptămânii (spicuiri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30: Emisiune religioasă ortodoxă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, în afară de frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

19 noiembrie 2003 (mtv ora 14.25)

Reluare: 22 noiembrie 2003 (m2 ora 11.15)

Programul prevăzut pentru

săptămâna viitoare:

Emisiunea în limba română va fi consacrată amintirii a două personalități marcante ale comunității noastre. Ioan și Lucian Magdu, tatăl și fiul au trecut în eternitate cu 15, respectiv 35 de ani în urmă. Ioan Magdu, ca un veritabil preot ortodox a păstorit credințioșii români din Bătănia timp de peste 50 de ani, iar Lucian a dispărut timpuriu, fiind cel mai talentat poet și regizor, provenit din rândul românilor din Ungaria anilor '60.

Realizator: Aurel Becan

PROGRAMUL TVR TIMIȘOARA

Interval orar 16.00-18.00, pe frecvența TVR2

Luni, 17 noiembrie 2003

16.05–17.00 Universul culturii 17.00–18.00 Juriu – Floarea din grădină – TVR2.

Marți, 18 noiembrie 2003

16.05–16.30 Totul la vedere 16.30–17.00 Cronica germană (emisiune în limba germană) 17.00–17.30 Grădina tranziției 17.30–18.00 Știri regionale.

Miercuri, 19 noiembrie 2003

16.05–16.30 Viața la țară 16.30–17.00 Panoramic sau-vest (emisiune în limba maghiară) 17.00–17.15 Sănătatea ta 17.15–17.30 Zona IT 17.30–18.00 Știri regionale.

Joi, 20 noiembrie 2003

16.05–16.30 Spații subiective 16.30–17.00 Orizonturi sârbești (emisiune în limba sârbă) 17.00–17.30 Balanța de joi 17.30–18.00 Știri regionale.

Vineri, 21 noiembrie 2003

16.05–17.45 Teleaudiența 16.45–17.00 Viață de rom (?) 17.00–17.30 Locuri cu povești 17.30–18.00 Știri regionale.

Sâmbătă, 22 noiembrie 2003

16.00–16.30 La Gratzy 16.30–17.30 În prelungiri 17.30–18.00 Știri regionale.

Duminică, 23 noiembrie 2003

16.00–16.30 Musica Viva 16.30–17.00 VIP-uri de duminică 17.00–18.00 Cântecul de acasă.

Sponsorul nostru

Emisiunea în limba română
24 de ore din 24
pe 756 kHz

Unitate prin diversitate Uniunea Europeană

Întrebări, teme permanente:

- ❖ Ce ne așteaptă în Uniunea Europeană
- ❖ Aderare – avantaje și dezavantaje
- ❖ Euroregiune – colaborare transfrontalieră
- ❖ Cetățean european – multi-culturalitate, multilingvism

Program radiofonic: 17 noiembrie, luni – ora 19.00

Reluare: 23 noiembrie, duminică – ora 19.00

– Kossuth URH: 66,29 MHz și 66,14 MHz

– Frecvențele posturilor teritoriale

Omul sfințește locul

Lucrări binecuvântate la Micherechi

Episcopul ortodocșilor români din Ungaria, Prea Sfințitul *Sofronie*, și un sobor de preoți, a sfințit, duminică, cu o zi după hramul lăcașului de rugăciune, ziua Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, biserica ortodoxă din Micherechi, înălțată între anii 1845–1854. Potrivit ritului de sfințire, biserica a fost ocolită de către credincioși, ierarh, preoți și oficiali, a fost stropită cu apă sfințită și unsă la exterior și interior cu untdelemn sfințit. Biserica din Micherechi a fost renovată recent în urma incendiului din data de 20 octombrie 2002.

E greu de găsit cuvinte pentru a descrie spaima și îngrijorarea bunilor credincioși ortodocși din Micherechi, care, cu un an în urmă, au fost supuși unei grele încercări: să vadă cu ochii lor cum focul devastează frumoasa pictură a altarului și a iconostasului, iar fumul și cenușa se așterne gros pe frescele tavanului și ale pereților.

La fel de greu este să descrii prin cuvinte acel spirit de sacrificiu, acea iubire

de Dumnezeu și de credință strămoșească cu care michechenii, în mai puțin de un an, au pus umăr la umăr și au dat și din banii lor ca să-și vadă biserica din nou frumoasă, îmbrăcată în lumină și strălucire.

În dimineața duminicii de 9 noiembrie, în timp ce credincioșii au luat drumul spre biserică, doi preoți, părintele *Origen Sabău* și părintele *Aurel Becan*, au sfințit apa mică. Apoi, bărbaii au scos prapurii, copiii

s-au înșirat ținând în mâini icoane, iar Episcopul a început slujba de sfințire a bisericii, ungând cu untdelemn sfințit cei patru pereți exteriori. Părintele *Sofronie* a scris semnul crucii și monograma cu litere grecești, ca simbol că biserica este ocrotită de pe acum de Iisus Hristos, Mântuitorul Lumii. Înainte de Sfânta Liturghie, lăcașul de rugăciune a fost sfințit și în interior. Slujba a fost săvârșită de PS *Sofronie*, parohul *Ioan Bun*, părintele *Traian Micoroi* de la Arad, preoții *Origen Sabău* și *Aurel Becan*, și ieromonahii *Calinic* și *Nicolae*.

Răspunsurile Sfintei Liturghii au fost date de un cor bărbătesc al studenților Facultății de Teologie din Oradea, condus de preotul profesor *Mihai Brie*. Printre numeroșii credincioși l-am zărit și pe profesorul arădean *Corneliu Artimon*, sub a cărui îndrumare au fost restaurate frescele și icoanele bisericii din Micherechi. Bineînțeles, pe lângă oficialitățile locale, au fost de față și reprezentanții diplomației române în Ungaria, ambasadorul *Călin Fabian* și consulul general *Andrei Oancea*.

În cuvântarea sa de la sfârșitul slujbei, părintele Episcop *Sofronie* a apreciat sânguința și stăruința michechenilor în ce privește lucrările de renovare a bisericii și a rostit cuvinte de laudă la adresa numeroșilor copii, care au participat activ la slujbă, rostind Apostolul și Crezul. Festivitatea s-a încheiat cu înmânarea

diplomelor de merit pentru aproape 40 de buni slujitori ai acestei parohii.

După slujba de sfințire, credincioșii nu s-au întors imediat la casele lor, ci au fost invitați de preotul lor să participe la o masă comună oferită la Căminul Cultural local. **Eva Iova**

